

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 6/2025

MEDVIND PÅ SJÖSTRIDSSKOLAN MARINENS FRAMTIDSFABRIK

Så stärktes Försvarsmaktens **FÖRMÅGA**

EUBG Sveriges bidrag till EU-styrkan

Starkare chefer genom **MENTORSKAP**

PLUS: FLYGVAPNET 100 ÅR | STRUKTURFÖRÄNDRING | PFAS | DANSKA BRIGADEN

FRAMÅTANDA OCH BESLUTSAMHET

2025 SLUTAR i lika högt tempo som året inleddes. Jag vet att många går tungt, men jag känner också in den beslutsamhet och framåtanda som präglar organisationen när det ställs höga krav på oss. Vi svarar upp och det noteras – nationellt och i alliansen.

Leveransen framgår också i vår årsfilm. Ta del av den. Tillbakablicken gör mig stolt. Jag vill tacka er alla för det gångna året och jag inkluderar de ni har omkring er som stöttar när det är särskilt

tion som regeringen har lagt fast. För min del har det handlat mycket om förväntanshantering och att förklara underlagets karaktär, både externt och internt. Det är inte ett nytt försvarsbeslutsunderlag eller en plan för vår fortsatta tillväxt. Det vi har redovisat är – med utgångspunkt i försvarsbeslutet 2024 – att så långt som möjligt tillgodose av Nato fastställda förmågemål (Capability Targets 25) med tillhörande prioriteringar. Nu vidtar den politiska processen för att ge oss

”Jag vill tacka er alla för det gångna året och jag inkluderar de ni har omkring er som stöttar när det är särskilt intensivt.”

intensivt. De är en del av försvarsmaktsfamiljen.

Regeringen har beslutat att en civil utrikesunderrättelsetjänst ska bildas och Försvarsmakten stöttar konstruktivt den organisationskommitté som arbetar för att den, i enlighet med uppdraget, ska vara igång från den 1 januari 2027. Det är en ambitiös tidsplan och parallellt med detta överses hur en ny militär underrättelse- och säkerhetstjänst fortsatt ska struktureras i Försvarsmakten. I slutet av januari lämnar vi våra slutsatser till regeringen.

I slutet av november lämnade Försvarsmakten ett regeringsuppdrag om att redovisa samlade överväganden och förslag om hela det militära försvarets fortsatta utformning, inom ramen för 3,1 procent av BNP till 2030 respektive 3,5 procent av BNP – vilket är den ambi-

fortsatta styrningar. Till dess har vi fullt fokus på leverans i enlighet med försvarsbeslutet från 2024.

NI HAR HÖRT mig säga det förut: Allt och alla för krigsförbanden! Under 2026 kommer jag fokusera ytterligare på leverans. Uppföljning av beslut, fler åtgärder för att underlätta framdrivningen, ändamålsenliga villkor för personalen – detta är bara några exempel på områden som kommer vara under min lupp.

Nu går vi in i jul- och nyårshelger. Tack till dig som upprätthåller beredskap och genomför operationer och aktiviteter. Jag önskar er alla en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År!

Michael Claesson
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S10 PORTRÄTTET**

Lerduveskytten

S12 SÅ HAR FÖRSVARSMAKTEN BYGGT FÖRMÅGA 2026

Ett svep över förstärkningarna

S16 STARKARE STRUKTUR

Så ändras cyber och logistik

S22 PATRIOT ÄR REDO

Ingår från årsskiftet i Natos luft- och robotförsvar

S24 UKRAINALOGISTIKEN

Möt förbandet som transporterar materiel till Ukraina

S26 PFAS FASAS UT

Utan att kompromissa med säkerhet

S42 PRICKSKYTTEGEVÄR 23

Ersätter PSG 90

S44 FLYGVAPNET 100 ÅR

Inför stundande jubileumsåret 2026

S46 FYS

Ett måttligt löpfenomen

S52 FILMINSPIRATION

Fem filmklassiker

S54 TILL SIST

Dragonhjältar och boktips

S56 HÄSTMÄSTARE

Hon är nordisk mästare i fälttävlan

S57 MAGASINSFYNDET

Arméns första kokvagn

S59 BILDEN**ROBUST KOMMUNIKATION**

2026 KOMMER ATT innebära en rad förnyelser i Försvarsmaktens kanaler, både till form och innehåll. För att göra den visuella identiteten tydligare, i framförallt små format som på mobilskärmar, har nya logotyper för såväl myndigheten som enskilda förband nyligen fastställts. Med detta sagt har inga förändringar gjorts i våra heraldiska vapen, emblem eller andra identitetsmarkörer, utan just bara i de logotyper som återfinns på trycksaker och som avsändarsignatur i bild och film. Strax efter årsskiftet lanseras Försvarsmaktens nya webb, som både är en viktig del i hur vi uppfattas externt och en av våra säkra kanaler med relevant och aktuell information. Härtill kommer Försvarets forum också genomgå en varsam översyn, men det stora beslutet är att behålla en tryckt personaltidning i tider när många andra stora myndigheter överger en sådan kanal. Jag menar att tryckta medier är en del i en robust kommunikationstjänst för en allvarsam tid.

Fredrik Peedu, kommunikationsdirektör

EUBG 25 Traumatropen är Sveriges bidrag till EU:s snabbinsatsstyrka 2025, European Battlegroup. **\$18**

CHEFSTYRKA Hon hittade tryggheten i sitt ledarskap tack vare sin mentor – i Försvarsmaktens mentorprogram. **\$50**

FRAMTIDSFABRIK Sjöstridsskolan i Karlskrona är en motor i marinens utveckling. **\$30**

DANSKA BRIGADEN Under andra världskriget utbildades normän och danskar i Sverige. **\$48**

Trycksak
3041 0116

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Fredrik Peedu, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Ljungbergs tryckeri. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 18 dec 2025. ISSN 1100-8245. Omslag: Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm.

REGELEMENTETS DAG TILLBAKA PÅ A9

Lördagen den 18 oktober samlades personal, anhöriga och allmänhet i centrala Kristinehamn för första Regementets dag sedan återetableringen av A9.

LÖRDAGEN DEN 18 oktober nådde Bergslagens artilleriregemente ytterligare en milstolpe när första Regementets dag arrangerades sedan återetableringen. Dagen inleddes med en soldaterinran, musik från Bofors musikkår och tal av regements- och garnisonschef, Lars O Jonsson.

– Att bygga militär förmåga innebär att ungefär som att gå upp för en trappa – initialt med små steg, för att successivt ta längre kliv på en allt eftersom brantare trappa. Kopplat till liknelsen med trappan tar vi i dag vårt första stapplande steg för att hitta ett format för Regementets dag, sa han i sitt tal.

Vid fordonsutställningen fanns ett tält där besökare kunde se översiktbilder över det framtida regementsområdet. Kalle Alexandersson, planeringschef vid Kristinehamns kommun var en av dem som fanns med och svarade på frågor.

– Vi har haft mycket folk på besök och det är ett stort

Allmänheten visade stort intresse för verksamheten som visades upp.

intresse. Många frågor handlar om när regementet börjar bygga. Generellt är det väldigt positivt från befolkningen, säger han.

Under dagen fanns bland annat möjlighet att se på fordonsutställningen, ta del av information om etableringsläget och testa på olika aktiviteter. En av besökarna var Tomas Elvgren från Kristinehamn.

– Jag tycker det är bra att A9 kommer tillbaka. Det skapar arbetstillfällen och är bra för staden. Jag kommer ihåg hur det var med gamla A9, det ger liv och rörelse, säger Tomas Elvgren.

Regements- och garnisonschef, Lars O Jonsson, höll tal under Regementets dag.

Mitt Försvarsmakten – portalen för allmänhetens intresserade som vill engagera sig i Försvarsmakten – blev just enklare att nå och säkrare att använda. Inloggning sker nu med Bank-ID istället för med lösenord och användarnamn. Genom Mitt Försvarsmakten förmedlas bland annat individanpassade förslag på utbildningar, lediga jobb och aktiviteter.

**MITT FM
VÄXLAR UPP
MED
BANK-ID!**

MITT FÖRSVARSMAKTEN

Vill du få tips om jobb- och utbildningsmöjligheter hos oss? Då ska du skapa en profil i Mitt Försvarsmakten. Du som redan har en profil i Mitt Försvarsmakten ska inte göra detta.

[Logga in](#) [Skapa profil](#)

EMELIE CLAESSEN/FÖRSVARSMAKTEN

VIKTORIA CASSERSTEN/FÖRSVARSMAKTEN

2,6 MILJARDER FÖR FRAMTIDENS STRIDSFLYG

FMV har undertecknat ett avtal om förlängning av kontraktet med Saab inom ramen för det arbete som inom försvarsmyndigheterna benämns Vägval stridsflyg. Uppdateringen omfattar fortsatt arbete inom **Konceptprogram Framtida Stridsflygsystem (KFS)**, som bedrivs i samverkan mellan FMV, Saab och GKN Aerospace.

DET FÖRLÄNGDA avtalet med Saab omfattar konceptstudier, teknikutveckling och arbete med en flygande demonstrator, där tänkta egenskaper hos den teknik som är under framtagning kan provas och valideras. Konceptarbetet och teknikutvecklingen löper till och med tredje kvartalet 2026, medan demonstratorarbetet pågår till och med 2027 och inkluderar de första flygningarna. Avtals-

Konceptprogrammet KFS drivs av Saab, FMV och GKN Aerospace.

ANTONIA SEHLSTEDT/FÖRSVARSMAKTEN

värdet för tillägget uppgår till 2 676 miljoner kronor.

– Den här förlängningen säkerställer kontinuitet i utvecklingsarbetet och är en viktig del i att ta fram och verifiera

teknik som kan ligga till grund för framtida beslut om svensk stridsflygförmåga, säger Carl-Fredrik Edström, chef för verksamhetsområde flyg- och rymdmateriel på FMV.

BODENPREMIÄR FÖR NYA ARCHER

Under hösten dundrade de nya Archerpjäserna för första gången i norr. "Skjutningarna i Boden var ytterligare en milstolpe i införandet", enligt A 8:s stf chef Mikael Dalin.

PjÄSEN, ARCHER 8x8 är en 155 mm haubits, där det skjutande systemet är integrerat på en terränggående lastbil från tyska RMMV istället för som tidigare på en dumper. Det ger goda förutsättningar till såväl operativ som taktisk förflyttning.

Det nya systemet är enklare att flytta och gruppera jämfört med det förra.

Det nya systemet utvecklas liksom tidigare av BAE Systems Bofors. Archer 8x8 är

ytterligare en utveckling och förstärkning av Försvarsmaktens artilleriförmåga.

DAVID HAKEBERG

FÖRSVARSMAKTENS PRIORITERINGAR FRAMÅT

I slutet av november överlämnade Försvarsmakten sina samlade överväganden och prioriteringar om det militära försvarets fortsatta utformning till regeringen. De åtgärder som Försvarsmakten föreslår syftar primärt till att öka uppfyllelsen av Natos förmågemål och stärka förmågan att genomföra operationer i det utvidgade operationsområdet inom det kollektiva försvaret.

I SLUTET AV SEPTEMBER fick Försvarsmakten i uppdrag av regeringen att tydliggöra vilka åtgärder som är mest angelägna för att Sverige ska kunna uppfylla de förmågemål och prioriteringar som Nato har fastställt. Uppdraget skulle redovisas inom anslagsnivåerna 3,1 respektive 3,5 procent av BNP. Försvarsmakten har i övervägandena tagit sin utgångspunkt i försvarsbeslut 2024 och i gällande styrningar.

Överlämningen av det arbete som internt har gått under namnet H 25 sker på Regeringskansliet måndag 24 november, i närvaro av ÖB Michael Claesson, Carl-Johan Edström, chef försvarsstaben, och Johan Pekkari, chef strategienheten.

– Det här är inte en ny plan. Det är en bedömning av vad som krävs för att stärka vår militära förmåga och var resurserna gör mest nytta. Det fortsatta arbetet kommer att ske i en politisk beslutsprocess, säger generallöjtnant Carl-Johan Edström.

PRIORITERINGAR I UNDERLAGET

DET SÄKERHETSPOLITISKA läget är fortsatt allvarligt. För att bättre försvara Sverige och

För att skydda baser, infrastruktur och logistikflöden föreslås åtgärder för att förstärka luftförsvaret med luftvärn och utökad förmåga hos stridsflyget.

BEZAV MAHMOD/FÖRSVARSMAKTEN

alliansen lyfter Försvarsmakten framför allt behovet av:

- »Långräckviddig bekämpning – för att kunna möta en kvalificerad motståndare på djupet och bidra till alliansens samlade förmåga.
- »Kontroll över Östersjön över tid – där sjö- och luftläget är avgörande för rörlighet, förstärkningar och försörjning.
- »En förbättrad och uthållig lägesbild – genom mark-, luft- och rymdbaserade sensorer.
- »Luft- och robotförsvaret i hela Natos operationsområde – både för skydd av egna förband och för att stärka den norra flankens motståndskraft.
- »Ett robust logistiknätverk – med logistik och infrastruktur som kan ta emot och stödja allierade styrkor under längre tid.

SVERIGE TAR ANSVAR

DÄRTILL PEKAR Försvarsmakten på fortsatt behov av skydd

av förband och anläggningar, utveckling av obemannade system och stärkt cyberförsvaret.

– Mitt viktigaste budskap är att Sverige tar ansvar för sin säkerhet. Vi stärker vår förmåga att försvara Sverige och våra allierade från ett väpnat angrepp enligt Natos förmågemål och vårt ansvar i ett större operationsområde, säger Carl-Johan Edström.

– Det kräver resurser, tydliga prioriteringar och långsiktighet. Ytterst handlar det om vår frihet, vår trygghet och vår säkerhet.

Efter överlämningen kommer underlaget att ingå i regeringens fortsatta beredning.

Försvarsmaktens överväganden är framtagna i nära samverkan med Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Förvarshögskolan, Plikt- och prövningsverket, Totalförsvarets forskningsinstitut och övriga berörda myndigheter.

AURORA 26 – ETT GENERALREP

ANTONIA SEHLSTEDT/FÖRSVARSMAKTEN

Soldater från 72:a mekaniserade bataljonen från P 7 under Aurora 23.

Under tre veckor i vår kommer Försvarsmakten, tillsammans med allierade, att pröva Sveriges skarpa försvarsplaner i ett scenario där Nato står inför ett väpnat angrepp längs den östra flanken. Planeringen pågår nu för Aurora 26, där världslandsstöd och förstärkningar av alliansens kollektiva försvar står i centrum.

Det är Sveriges roll i Nato som ska prövas skarpt när Försvarsmakten genomför Aurora 26 nästa vår. I ett scenario där ett väpnat angrepp mot alliansens östra gräns bedöms som alltmer sannolikt blir förmågan att ta emot, öva och förflytta allierade förband till och från Sverige avgörande. Samtidigt måste Östersjöregionen säkras för att möjliggöra transporter till den östra flanken.

– I ett förkrigsscenario måste vi kunna ta emot och leda allierade förband samtidigt som vi fortsätter bedriva utbildning, övningar och skarp verksamhet i vårt närområde. Hot mot alliansen ska mötas

snabbt och kraftfullt för att avskräcka en motståndare – och det är precis vad vi ska öva på nästa år, säger överstelöjtnant Åke Palm, planeringsansvarig för Aurora 26.

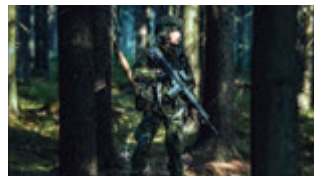
TIO NATIONER

UNDER APRIL OCH maj blir Sverige värdland för minst tio allierade nationers bidrag till Aurora 26. De allierade styrkorna kommer att transporteras till Sverige, övas och integreras med svenska förband inför kommande uppgifter knutna till försvaret av Natos gräns.

Östersjöområdet blir ett kritiskt område för de förmågehöjande aktiviteter som ingår i Aurora 26. För att upprätthålla säkerheten i regionen kommer både Gotland och Baltikum att behöva förstärkas. Även totalförsvaret kommer att pröva sin förmåga i olika övningsmoment.

Aurora 26 blir därmed en generalrepetition av Sveriges roll som allierad i Nato och vår gemensamma förmåga att tillsammans möta hot och eskalering mot alliansen.

HEMVÄRNET SKA UTBILDA FLER SOLDATER

UNDER SOMMAREN genomförde Hemvärnet en pilotomgång av Frivillig militär utbildning (FMU) – en ny väg till att bli hemvärns-soldat för dem som inte gjort värnplikt.

Utbildningen väckte stort intresse och blir nu en del av Hemvärnets ordinarie utbildningssystem. Under 2026 genomförs FMU på flera platser i landet och omfattar fem intensiva veckor där deltagarna får grundläggande militär utbildning.

POPULÄRA YOUTUBESERIEN FÖRSVARSMAKTEN INIFRÅN FORTSÄTTER

ANDRA SÄSONGEN av Youtube-serien Försvarsmakten inifrån har precis släppts. Serien tar tittarna med till åtta förband.

Precis som i första säsongen av Försvarsmakten inifrån besöker programledaren Jesper "Bella" Berlin olika förband för att visa upp verksamheten och möta människorna som jobbar där; bland annat Helikopterflottiljen i Linköping, UAS-center i Karlsborg och Röjdykarna i Skredsvik.

Serien görs främst i rekryterande syfte.

Den första säsongen nådde rekordartat antal visningar med över 300 000 för somliga avsnitt.

SVERIGE BYTER OPERATI

DANIEL KLINTHOLM

Viceamiral Ewa Skoog Haslum, chef för Försvarsmaktens operationsledning.

Nu är det klart. Sverige har lämnat Natos operativa högkvarter vid Joint Force Command Brunssum i Nederländerna, och tillhör från december i år alliansens operativa högkvarter i Norfolk i Virginia på den amerikanska östkusten.

ÖVERGÅNGEN FRÅN Brunssum till Norfolk markerar en ny strategisk positionering för Sverige inom Nato. Det handlar inte bara om att byta högkvarter utan om att ytterligare anpassa sig till ett operationsområde som har fokus på norra Europa.

– Syftet från Natos sida är att få till en bättre och mer strukturerad försvarsplanering med tydliga ansvarsområden och mandat, säger Ewa Skoog Haslum som är chef för operationsledningen i Högkvarteret.

PÅ NY POST

Kommendörkapten

Jonas Forsmark placeras som elev vid Nato Defense College senior course från den 12 feb 2026 och som längst till den 17 juli 2026. Forsmark befordras till kommendör den 2 feb 2026.

Överste **Joakim Sellén** beviljas förlängd tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV under tiden 1 sep 2026 och som längst till 31 aug 2029.

Överste **Martin Anderberg** beviljas förlängd tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV från den 1 jan 2026

och som längst till 31 dec 2028.

Överste **Emelie Liberg** placeras som elev vid Joint Services Command and Staff College i Storbritannien för deltagande i kurs Higher Command and Staff Course under perioden 5 jan 2026 till den 3 maj 2026.

Överste **Lars Jonssons** placering som chef för Bergslagens artilleriregemente A 9 förlängs under perioden den 1 april 2026 och som längst till den 31 aug 2027.

Överste **Christian Jeppssons** placering som införandeledare

gemensamma operationer förlängs under perioden den 1 jan 2026 och som längst till den 31 aug 2026.

Överste **Adam Camél** placeras vid HKV Säkerhetsinspektion som avdelningschef för militära Sjösäkerhetsinspektionen från den 1 jan 2026 och som längst till den 31 mars 2029.

Kommendör **Jonas Hård af Segerstad** placeras som till C FST GEN förfogande från den 1 sep 2025 och som längst till den 28 feb 2026.

Överste **Stephan Sjöbergs** place-

VT HÖGKVARTER I NATO

Förutom att ha ett fortsatt ansvar för Östersjön, blir nu Försvarsmaktens operativa fokus också på Nordatlanten och europeiska Arktis. Nato ser Arktis som en strategisk viktig region för försvar och avskräckning, och inte minst som en länk mellan Nordamerika och Europa för att kunna säkra försörjningsvägarna. Något som är helt avgörande för att kunna transportera förstärkningar. Förändringen innebär också att alla nordiska länder nu tillhör samma operativa stab i Nato.

– Även klimatförändringarna ökar intresset för Arktis. Inte minst då de kan skapa nya sjöfartsleder och göra naturresurser tillgängliga. Något som på sikt kan leda till ökade spänningar och nya utmaningar för både Nato och Ryssland, även om Nato betonar vikten av att upprätthålla stabilitet i området, säger Ewa Skoog Haslum.

Oavsett var gränsen mellan de olika operationsområdena går, kommer Försvarsmakten att fortsätta det goda samarbetet med staben i Brunssum och även i framtiden placera personal där.

Men det finns också mer allmänna frågor som ska hanteras, inte minst när det gäller sambands- och kommunikationslösningar. Men också på grund av tidsskillnaden. När klockan är 15.00 i Stockholm så är den 09.00 på morgonen i Norfolk. Något som både Försvarsmakten och andra svenska myndigheter måste anpassa sig till.

I och med bytet till Norfolk ska också en hel del personal stationeras i USA. Preliminärt kommer omkring ett tiotal svenska yrkesofficerare att arbeta i Norfolk redan under våren 2026, och fram mot 2030 kan omkring 30 svenska yrkesofficerare och ett antal civilanställda vara på plats.

FAKTA NATO JFC NORFOLK

»» Natos militära verksamhet leds från tre operativa högkvarter, Joint Force Command (JFC): i USA, Brunssum i Nederländerna och Neapel i Italien. Nato Joint Force Command Norfolk har tonvikt på försvarsplanering och insatser i det Nordatlantiska området och Norden, medan staben i Brunssum har fokus på Tyskland, Polen och Baltikum samt Centraleuropa. Natos stab i Neapel överser södra Europa. Samtliga operativa staber samarbetar nära varandra och styrs som en helhet av Natos militära ledning i Bryssel.

ring som chef för artilleriregementet A 8 förlängs under perioden den 1 juni 2026 och som längst till den 31 aug 2026.

Överstelöjtnant **Jim Hallanders** placering vid USCENTCOM, Tampa, USA som Senior National Representative förlängs från den 1 feb 2027 och som längst till den 31 maj 2027. Försvarsmakten konstituerar fortsatt Jim Hallander till överste under tjänstgöringen vid USCENTCOM.

Överstelöjtnant **Anders Ekholm** konstitueras till överste i rollen som

programchef på HOP vid Försvarshögskolan från den 7 nov 2025 och som längst till 30 juni 2028.

Generalmajor **Lena Persson**

Herlitz placeras som chef för FST STÖD från den 1 nov 2025 och som längst till den 31 aug 2028.

Generalmajor **Stefan Sandborg** placeras som stf chef för Operationsledningen under perioden 1 nov 2025 och som längst till den 31 okt 2028.

Överstelöjtnant **Peter Fagrell** placeras som resande försvarsattaché i Riyadh, Saudiarabien, från den 11

sep 2025 och som längst till den 31 juli 2028.

Kommendör **Anna Jönsson** placeras som chef för 4:e sjöstridsflottiljen från den 1 april 2026 och som längst till den 31 mars 2029.

Överste **Dan Rasmussen** placeras som chef för Arméstaben den 1 april 2026 och som längst till den 31 mars 2028.

Överste **Lars Karlssons** placering vid Arméstaben som chef för Genomförandeavdelningen förlängs från den 1 jan 2027 och som längst till 31 dec 2028.

RESULTATDRIVEN

Jenny Widegren är chefssekreterare på Stockholms amfibieregemente och lerduveskytt.

” Jag var tillbaka i Italien där min förra tävlingskarriär som fälttävlansryttare i juniorlandslaget hade avslutats i samband med Europamästerskapen 1994.

Då kunde jag förstås inte veta att jag skulle återvända drygt 20 år senare, fast denna gång med hagelgevär istället för häst. Och inte minst med en nybörjares förhöjda pirr i kroppen. Det var ingen stor mästerskapstävling, men för mig var det stort.

Det var startskottet på en ny tävlingskarriär. Inte hade jag trott att jägarexamen som jag tog ett par år tidigare skulle resultera i en ny sport. Den där första tävlingen i Italien slu-

tade inte med någon topplacering, men jag var en erfarenhet rikare.

Även om jag är en utpräglad tävlingsmänniska drivs jag också av själva träningen. Timmarna under vintern med torrträning, där jag övar på att stå, lägga an och sikta. Grunderna i skyttet som bara måste sitta när duvan lämnar kastarhuset.

Och timmarna varje vecka på skjutbanan under säsong. Men det som driver mig att fortsätta är tävlingarna. Att ständigt förbättras, skruva på tekniken för att få bättre resultat. Det resultat jag är mest stolt över är SM-bronset 2019.

Nu ser jag fram emot ett nytt tävlingsår! ”

JENNY WIDEGREN

Jobbar: Chefssekreterare på

Amf 1, civilanställd

Bor: Nynäshamn

Familj: Make och son

FÖRMÅGETILLVÄXT

SÅ BLEV FÖRS

STARKARE

UNDER ÅRET HAR SVERIGES MILITÄRA FÖRMÅGA UTVECKLATS OCH STÄRKTS VÄSENTLIGT INOM EN RAD OMRÅDEN. HÄR FÅR DU ETT SVEP ÖVER NÅGRA AV DE VIKTIGASTE FÖRSTÄRKNINGARNA.

Text Linus Ehn/FST Komm

NÄR 2025 SUMMERAS kan en rad snabba framsteg noteras: Ett system för att skjuta ner drönare kom på plats på rekordtid. Patrullrobot som fungerar i norrländsk vinter är på väg, och ett taktiskt ledningssystem liknande Ukrainas omtalade Delta provas ut på förbandsnivå.

Under året har flera viktiga kliv mot stärkt förmåga tagits – ibland i hemlighet, ibland så snabbt att nyheterna inte hunnit nå ut i organisationen. Samtidigt har viktiga förutsättningar för att knyta samman den civila techsektorn med Försvarsmakten skapats.

I klassisk svensk tradition har projekten namn som inte väcker uppseende, men skapar

direkt effekt och praktisk nytta för krigsförbanden. Frågan ligger på bordet hos överste Magnus Frykvall, Försvarsmaktens utvecklingschef.

– Det viktigaste under 2025? Vi har kommit en bra bit i att skapa de verktyg som krävs för att få fart på försvarsinnovationen och framför allt civil-militär innovation, säger Magnus Frykvall.

Samtidigt kan armén, marinen, flygvapnet och hemvärnet rapportera om flera viktiga framsteg. Allt som görs syns inte, men vad som sker gör nytta.

CIVIL TEKNIK BLIR MILITÄR

TRE PROJEKT FÖR att föra in civil teknik i Försvarsmakten kan beskrivas som stora steg med grå namn. Benämningarna

andas kanske mer statsförvaltning och mindre action än amerikanska vapensystem eller Natos övningsnamn. Resultaten är dock avgörande för Försvarsmaktens förmåga.

– Inom vad som kallas civil-militära innovationsprogrammet (CMIP) arbetar vi tillsammans med Vinnova. Det handlar om att uttrycka krigsförbandens militära problem eller behov och via Vinnovas nätverk få stor träff på en stor mängd små och medelstora företag vid sidan av de stora traditionella försvarsföretagen. Där har vi kommit en bra bit på vägen, säger Magnus Frykvall.

Drygt 100 miljoner kronor har fördelats i olika projekt.

Materielutvecklings-hubben är ett snabbspår där försvarsgrenarna, operationsledningen

VARSMAKTEN 2025

¶¶ Vid FHS finns 100 anställda officerare som forskar och utbildar, men också 100 elever som kommer direkt från verksamheten. ¶¶

eller andra med behov snabbt kan komma med en idé där demoprojekt kan finansieras. Att beskriva vad som gjorts i konkreta ord låter sig inte alltid göras på det här området. Förklaringen är enkel: En del av de här projekten är av lätt insedda skäl ännu hemliga. Ett exempel är då operationsledningen kom med en idé, då hade man en färdig prototyp inom sex veckor från att idén

lagts fram.

Försvarshögskolans (FHS) institut för krigföringsförmåga har också inrättats. FHS har vävts in i ett arbete med att få med skolans forskningsresurser i att hjälpa till med Försvarsmaktens forcerade förmågetillväxt.

– Vid FHS finns 100 anställda officerare som forskar och utbildar, men också 100 elever som kommer direkt från verksamheten. De befinner

sig i en miljö där de har tid att tänka och kommunicera om detta. Där finns möjligheten att få in Försvarsmakten, akademien och industrin i en trippel helix-lösning. Beslutet är fattat, det finns finansiering och de har börjat. Men vi har inte riktigt fått snurr på det, än. Vi använder här befintliga strukturer för att möjliggöra snabbare utveckling av krigsförbanden, säger Magnus Frykvall.

KOMBINERAR STYRKORNA

MED TRIPPEL HELIX-MODELL menas samarbete mellan universitet, företag och Försvarsmakten. Syftet är att kombinera styrkorna hos de tre aktörerna för att snabbare nå målet jämfört med om var och en agerade enskilt.

Magnus Frykvall,
Försvarsmaktens
utvecklingschef.

FÖRMÅGETILLVÄXT

MARK

» UNDIKA MOTSTÅDARENS DRÖNARE

Försvarets Materielverk, FMV, har en provplats i Karlsborg där man nu bygger upp en verksamhet för avancerad provning av taktiska flygande, markbaserade och i viss mån marina obemannade system.

FMV har köpt in två sorters drönare som motsvarar viktig rysk förmåga på området och nu utbildar man sin personal på dessa med stöd av ukrainska soldater – för att kunna träna mot den hotbild Försvarsmakten riskerar att möta.

» ÖKAD ELDKRAFT MED PATRULLROBOT

I dagligt tal kallas dessa kamikaze-drönare. Dessa är på väg att köpas in till Försvarsmakten.

– Det sker i närtid, utprovning pågår. Förberedelser för anskaffning pågår nu. Vi har kommit en bra bit på vägen. Vi måste ta hänsyn till operationsområdets unika klimat här. Läs vinterförmåga, säger Magnus Frykvall.

» STRIDSLEDNING I MOBILEN

Ukrainas stridsledningssystem Delta har varit en förklaring till framgångar för landets väpnade styrkor. Försvarsmakten gör försök med ett liknande amerikanskt system.

– Hemvärnet har ett pågående prov och försök på ATAK (An-

droid Team Awareness Kit)

som under året ökats i omfång för att nu provas både i kompani och bataljons ram, säger överstelöjtnant Johan Östling, utvecklingschef för Hemvärnet.

Den här typen av system ger en betydligt bättre uppfattning om läget i bataljonens område.

» BÄTTRE ÖVERVAKNING

Hemvärnet har infört en ny sensor kallad TMM (Taktiskt Modulärt Marksensorsystem) under året. Den kan, något för enkelt, beskrivas som en taktisk viltkamera.

– Dessa sensorer är ett bra komplement till den befintliga sensorkedjan, säger Johan Östling.

Fler platser kan övervakas, med mindre personal.

» SNABBARE BESLUT

Hemvärnet har ett nytt ledningsstödssystem benämnt IS HV 2.0 med SPLSS (Säker Plattform LedningsStödsSystem) som har införts inom samtliga militärregioner, nu sker fortsatt utbildning varvat med fortsatt tillförsel.

– Det ger ett förbättrat samband mellan hemvärnsbataljonerna och militärregionerna (MR), säger Johan Östling.

Den operativa effekten blir uppenbar i kombination med de nya sensorerna. Minskade ledtider från upptäckt till åtgärd är resultatet.

» SJÄLVKÖRANDE BANDFORDON

DAMM (UGV) är ett obemannat markfordon som köpts in av Försvarets Materielverk och provats av armén. Den kan användas för transporter och är bandgående, fordonet är också försett med flera olika sensorer. Då den är obemannad kan den ta sig fram på farligare platser på slagfältet.

LUFT

» EN JAS BÄTTRE PÅ ALLT

Under 2025 har leveranserna av JAS 39 Gripen E till flygvapnet påbörjats.

– Flygplanet innebär ett stort steg mot att effektivt kunna verka i framtidens hotmiljö. Sensorfusion, automatiserad hotigenkänning, nätverksbaserad integration och AI-baserat beslutsstöd är stora tekniksprång som inleder en ny era i svensk flyghistoria, säger överstelöjtnant Mattias Hansson, flygvapnets utvecklingschef.

Den nya varianten av JAS 39 Gripen innebär ett stort tekniskt kliv. Införandet av JAS 39 Gripen E höjer flygvapnets förmåga genom att ge längre räckvidd, kraftfullare sensorer och vapen, förbättrad överlevnadsförmåga samt ökad informationsdelning i ett modernt, nätverksbaserat stridsmiljö.

» BASER FÅR DRÖNARSKYDD

Ett system för basförsvar och logistikhubbar som utvecklats för att snabbt få fram en rörlig förmåga för flygvapnets krigsförband som snabbt ska kunna upptäcka och på olika sätt bekämpa fientliga drönare. Det består av flera delar.

– Systemet ska skydda svenska förband mot drönarhot genom avancerad radar-, signal- och elektrooptisk detektion

i kombination med stör- och bekämpningsförmåga. Loke markerar ett viktigt steg mot ett skyddat, sensordrivet försvar. Loke gick från idé till demonstrator på bara tre månader vilket påvisar den innovativa kraft som finns inom flygvapnet, säger Mattias Hansson.

» FÖRSVAR MOT DRÖNARE

Förmågan benämns Counter-UAS (C-UAS) i Försvarsmakten. Här har flera olika system införts i Försvarsmakten på kort tid. Under 2025 har det rapporterats om både system som använder signaler av olika slag, samt sådana som skjuter ner drönare med direktriktad eld som systemet Loke.

– Vi ligger ganska långt fram inom området. Det som visades i Operation Gute är ett exempel, säger Magnus Frykvall.

» HANTERA DÖDLIGA SVÄRMAR

Svärmteknologi kan ge enorma fördelar i strid genom den volym av drönare som sätts in.

– Det är en teknik som vi utvecklar själva. Både att kunna använda offensivt och defensivt, men full, operativ relevant, autonom svärmförmåga ligger bedömt ett antal år framåt, säger Magnus Frykvall.

» SNABBT FRÅN IDÉ TILL FÖRMÅGA

Flygvapnets Experimentkontor har inrättats. Det är en central funktion för innovation och teknikprovning. Genom att koppla samman industrin, akademien och Försvarsmakten kan nya koncept och idéer provas i snabb takt – från autonoma sensorer till AI-stödda beslutsstöd. Syftet är att förkorta vägen från idé till operativ förmåga.

SJÖ

» MER UBÅT – MINDRE PERSONAL

Marinen provar en självkörande miniubåt som ger stora möjligheter att lösa vissa uppgifter som bemannade ubåtar gör idag, men med mindre personal – LUUV. Akronymen står för Large Uncrewed Undersea Vehicle och används för något som kan liknas vid en obemannad autonom miniubåt.

– Den är beställd och kommer 2026. Med den kan marinen samla in information på ett helt nytt sätt. När den levererats kan vi börja försöken med LUUV:en, för att skaffa förutsättningar inför en kommande anskaffning, säger kommandörkapten Therese Tärnholm, marinens forskningschef.

» EFFEKTIVARE MOT SJÖMINOR

Marinen inför AUV 62 MR – en autonom undervattensfarkost som kan användas till att hitta och identifiera minor med hjälp av de sensorer som finns ombord på farkosten. Den kommer under 2027.

» BÅT UTAN BESÄTTNING

Den obemannade ytfarkosten Ran har börjat användas för prov och försök inom marinen. Det rör sig om en farkost som är något större än en vattenskoter och kan förses med olika sensorer.

– Vi kommer att utvärdera den

så att vi lär oss och blir bättre på att lägga beställningar på framtida system, säger Therese Tärnholm.

STÖD

» RESERVDELAR BLIXTSNABBT

Metoden kallas additiv tillverkning och används inom industrin. Privatpersoner känner den bäst som 3D-printning.

– Det finns en anledning att vi inte har 500 000 drönare i mobförråd nu. Vi vill anskaffa på ett delvis nytt sätt där vi snabbt kan skala upp produktionen av mindre drönare för att säkerställa hög flexibilitet och relevanta produkter där additiv tillverkning kan vara en lösning. Vi undersöker också vilken civil industri som snabbt kan ställa om sin produktion, säger Magnus Frykvall.

NYORDNING

”DET ÄR EFFEKTEN VI ÄR UTE EFTER – VI SKA BLI VASSARE”

Chefen Försvarsstabens gav förra sommaren ett utredningsuppdrag åt Ekonomi- och verksamhetsstyrningsavdelningen att se över de strukturer som finns i grundorganisationen och nu genomförs det omfattande förändringar framförallt inom tre områden: logistik, ledning och utbildning. Den 1 januari träder många av förändringarna i kraft, men vissa delar återstår att utreda och regleras i ett fortsättningsdirektiv. Försvarets forum har pratat med två av de chefer vars områden påverkas.

JOHAN SILVERA, stabschef för Försvarsstabens CIO-enhet

– DET FINNS FLERA syften med de här förändringarna. Dels att fortsätta losskastningen, att trycka ner ansvar till försvarsgrenscheferna. Dels att renodla mellan grundorganisation och krigsorganisation, så att man har samma chef i både fred och krig, säger stabschefen för Försvarsstabens CIO-enhet, Johan Silvera.

Inom Cyber och CIO sker ganska stora förändringar. Cyberförsvarsledningen (CFL) går från Försvarsstabens strategienhet till CIO-enheten. Det som i dag är ledning och IT slås alltså ihop med cyberförsvaret under ett paraply.

Det kommer därmed spegla Natos organisation Cyberspace som består av cyberförsvar, IT och operativa ledningsförband. – Vi har ju haft ledning och underrättelse som stridskraft

gienheten till det som i dag är chefen CIO, som därmed även får rollen cyberförsvarschef.

Fler förändringar som kommer ske är att TVK Ledsyst som i dag finns vid ledningsrege-

”Vi har ju haft ledning och underrättelse som som stridskraft och cyber som stridskraft. Nu slår man ihop dem.”

och cyber som stridskraft och nu slår man ihop dem.

Vad stridskraften ska kallas är inte bestämt enligt Johan Silvera.

– Men vi får en chef som äger hela cyberdomänen. Ansvaret för CFL går från chefen strate-

mentet flyttas över till FMTIS, så att drift, underhåll och förvaltning samlas under en organisationsenhet. Vissa delar som finns inom FMTIS flyttar till försvarsgrenarna, exempelvis sambandscentralerna. Verkstäder inom FMTIS flyttas till

Johan Silvera, stabschef för Försvarsstabens CIO-avdelning.

armén. FMTIS tekniskt stöd vid ledningscentralerna för marin och flyg flyttas till respektive försvarsgren.

För den enskilde medarbetaren kommer förändringarna inte märkas av, tror Johan Silvera.

– Huvuddelen kommer göra samma saker, ha samma kolleger, samma chef. Möjligen har de ett annat märke på armen eller ny mejlsignatur. I grunden sker inga stora förändringar för individen.

Utmaningen med omorganisationen enligt Johan Silvera är att man kommer från olika förband med olika jobbkulturer. Möjligheten är att man nu får en sammanhållande chef som kan ställa krav och se till att funktioner och flöden fungerar på ett bra sätt.

– Förändring kostar energi, men det är ju effekten vi är ute efter, att bli vassare och bättre tillsammans.

NILS JOHANSSON, Försvarsmaktens logistikchef

NÄR DET GÄLLER LOGISTIKEN handlar det också om att få tydligare ledningsförhållanden, enligt chefen för Försvarsmaktens logistik, Nils Johansson.

– Logistikavdelningen och logistikchefen i Försvarsstaben avvecklas och personalen delas upp så att en tredjedel av personalen går till FMLOG och två tredjedelar går upp i övriga delar av FST Stöd.

Det betyder att det blir en general som blir chef för FMLOG och som lyder direkt under chefen Försvarsstaben. Lednings- och lydnadsförhållanden

förbättrar kopplingen mellan det operativa och taktiska genomförandet och samordningen av den strategiska inriktningen.

upprättas ledningar även i syd och i norr, vilket betyder att medarbetarna har sina chefer närmare rent geografiskt. Det underlättar också samverkan med militärregionerna, försörjningsflödet samt tillgängligheten och uthålligheten.

Utmaningen för logistiken blir enligt Nils Johansson att få till ett helt nytt försörjningskoncept som tidigare byggt mycket på centrallagret i Arboga.

– Förändringsresan fortsätter och det gäller att inte vara nöjd utan ha orken att gå vidare och utvecklas.

En annan sak som också utretts under resans gång är inköpsenhetens vara eller inte vara inom FMLOG. Likadant med reseavdelningen och grafisk produktion.

”Utmaningen för logistiken blir att få till ett helt nytt försörjningskoncept som tidigare byggt mycket på centrallagret i Arboga.”

– Den personal som kommer från logistikavdelningen ska stärka upp FMLOG:s stab, framförallt planfunktionen. Staben blir större och organiseras för att utgöra central logistikledning.

I samband med strukturutredningen passar FMLOG på att göra en egen organisationsutveckling.

– Vi delar upp vår största enhet, försörjningsenheten som har koll på alla förråd, i tre enheter istället för en. En i norr, en i mitt och en i södra Sverige, säger Nils Johansson.

I dag leds hela försörjningen från Arboga, men nu

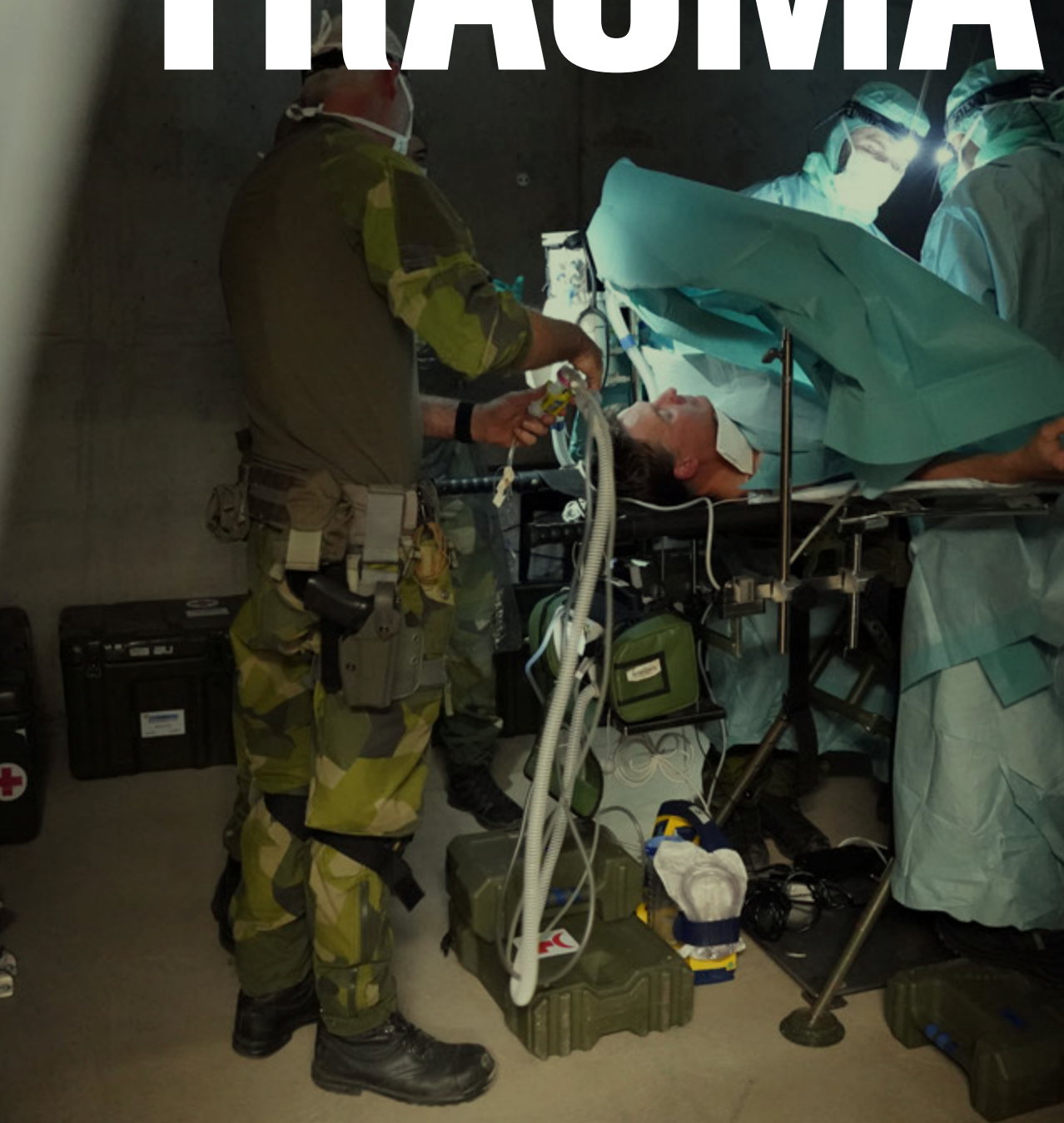
– De blir alla kvar, vilket är positivt, de hänger väl ihop med övrig verksamhet. ◀

Text **Försvarsmakten**

Nils Johansson, Försvarsmaktens logistikchef.

TRAUMA

TROPPEN

SVERIGES BIDRAG TILL EU-STYRKAN

European Battlegroup, EUBG, är EU:s snabbinsatsstyrka och består av 1 600 personer från 16 länder i EU. Under 2025 har en svensk styrka i form av en traumatropp från Försvarsmedicincentrum övat och stått i beredskap att ansluta till EUBG25.

UNDER 2025 HAR Tyskland varit ansvarigt land att sätta upp styrkan EUBG25 och Tyskland har även ansvarat för den medicinska delen av förbandet som heter Medical Task Force. I denna ingår Sveriges förbandsbidrag till EUBG25, en traumatropp och en stabsofficer från Försvarsmedicincentrum i Göteborg. Dessutom ingår en svensk stabsofficer, också från Försvarsmedicincentrum, i EUBG:s Force Headquarters, (F)HQ, totalt 18 personer. Den svenska traumatroppen har stått i beredskap hemma i Sverige under hela 2025 men en stor del av styrkans materiel har funnits på plats i Tyskland, redo för insats.

Under året har man genomfört större övningar, i Österrike, Tyskland och Ungern, men också en mindre övning med den tyska 231:a bergsjägarbrigaden i Alperna för att behärska att kunna agera i alpin miljö.

Vi följde med på en övning på hemmaplan när traumatroppen övade strid i bebyggelse och grupperade en operationssal

i befintlig infrastruktur. Där fick vi också träffa kirurgen, narkosläkaren, sjuksköterskan, troppchefen, kompanichefen...

MALENA, anestesisjuksköterska

Hur länge har du jobbat i traumatroppen?

– Lite mer än två år.

Vilka utmaningar ser du?

– Den största utmaningen jag sett är den medicintekniska utrustningen. Svårigheten att få ut den senaste utrustningen, trots att vi är på insats, och att den ej är kompatibel med andra länders utrustning. Det är svårt att ändra på hemmaplan och administrativt tungt, det tar tid. Detta visar på behovet att öva mycket tillsammans, vi har olika arbetssätt och det gäller att vi utnyttjar våra resurser till max.

– Svensk försvarsmedicinsk kompetens är hög och vi har gott anseende och står oss väl ute i Europa. Andra vill öva med oss.

Vad är det bästa med jobbet?

– Omväxling. Vi har ett stort

Den svenska traumatroppen har stått i beredskap hemma i Sverige under hela 2025.

Traumatropen under en strid-i-bebyggelsövning.

Livräddande kirurgi är en av troppens specialiteter.

Man jobbar helst i byggnader, men tält finns i packningen.

ansvar. Det är stor kompetensutveckling och dynamik. Jag möter och jobbar med många personalkategorier.

Vad har du lärt dig?

– Att ta tillvara möjligheter att öva. Och det större europeiska perspektivet.

Bästa eller starkaste minnet från EUBG-året?

– När vi övade med tyska bergsjägare och det beröm vi fick för hur vi tog emot de skadade. De kände sig omhändertagna och trygga med oss. Att vi skänker trygghet till soldaterna.

PATRIK,
anestesisjuksköterska

Hur länge har du jobbat i traumatropen?

– Jag har jobbat på traumaplutonen i ca 3,5 år.

Vilka utmaningar ser du?

– Även om det är ett bra sam-

”[Mitt bästa minne] är när vi övade med tyska bergsjägare och det beröm vi fick för hur vi tog emot de skadade.”

arbete mellan oss och våra internationella kollegor så har vi olika arbetssätt och den medicinska utrustningen skiljer sig till viss del. Övningarna har burit frukt och tidiga friktioner har lösts ju mer vi har övat tillsammans.

Vad är det bästa med jobbet?

– Miljöombytet mellan den kliniska placeringen och den huvudsakliga tjänsten i försvarsmakten ger mig en bra mix av olika arbetsuppgifter. Att jag sedan har mycket bra kollegor gör det också lätt att gå till jobbet.

Vad har du lärt dig?

– Jag har utvecklats inom det prehospitala omhändertagandet i framförallt den militära kontexten och jag har även stärkt mina soldatfärdigheter.

Bästa eller starkaste minnet från EUBG-året?

– När väl ledningen för EUBG förstod vilken typ av enhet vi är och vilka förmågor vi hade, fick vi öva med mer driftiga förband och visa vad vi kunde. Samarbetet var uppskattat och kontakten med förbandet behölls för ytterligare övningsverksamhet utanför ramen för EUBG.

MARCUS,
anestesiolog

Hur länge har du jobbat i traumatropen?

– Cirka ett och ett halvt år.
Vilka utmaningar ser du när det gäller arbetet i EUBG?

– Det har varit språkliga

Traumatroppen består av 16 personer.

och kulturella utmaningar och även olika sjuksystem. Vi från Sverige har ett effektivare resursutnyttjande i vårt team och ett närmare teamarbete. De andra länderna är mer hierarkiska.

Vad är det bästa med jobbet?

– Omväxlingen!

Vad har du lärt dig?

– Att vara lite mer flexibel.

Bästa eller starkaste minnet från EUBG-året?

– Bästa minnet är kontakten med den tyska läkargruppen, utbytet. Ett starkt minne är när det var 38 grader varmt i Österrike.

TRAUMATROPPENS UPPGIFT har varit att utgöra förstärka till, samt förstärka den tyska Role 2 Basic-enheten (R2B), en typ av mindre fältsjukhus som består av ett antal vårdplatser, IVA-platser samt

röntgen. Traumatroppen är av typen Role 2 Forward (R2F), en mer framskjuten enhet med grupperingstid på under en timme som finns längst fram vid fronten.

Man jobbar i första hand i fast infrastruktur men har alltid med sig tält vilket gör att man kan gruppera självständigt.

Tälten innehåller akutrum och en operationssal. Traumatroppen är specialiserad på liv- och extremitetsräddande kirurgi och avancerad resuscitering.

Traumatroppen består av 16 personer: en lätt kirurgisk grupp (LKG) med åtta personer (tre läkare, två sjuksköterskor, två GSS/K och en SO), två lätta traumagrupper (LTG) med fyra personer (en läkare, en sjuksköterska och två GSS/K).

Traumatroppen förflyttar sig oftast med terränggående fordon med sin utrustning i

FAKTA EUBG

» Med huvudsyftet att kunna utföra fredsbevarande eller stabiliserande insatser inom en radie av 600 kilometer från Bryssel finns European Battle-group, EUBG, en snabbinsatt del av EU:s stående förband Rapid Deployment Capacity (RDC) med högkvarter i Strasbourg, Frankrike.

» Sverige bidrar under 2025 med en traumatropp till den tyskledda europeiska stridsgruppen (EUBG) helåret 2025. Senast Sverige deltog var 2020. EUBG utgör en central del i EU:s krishanteringsmekanism, EU RDC, som i sin tur utgör ett komplement till Natos avskräckning och försvar. Deltagande i EUBG möjliggör att utveckla både våra nationella förmågor och interoperabilitet inom ramen för kollektivt försvar.

» Enheterna benämns Role 0 – 4 som beskriver en indelning i försvarsmedicinsk förmåga som återfinns inom Nato.

släpvagnar.

Traumatroppen är en av två traumatroppar i Traumapluton, som i sin tur ingår i Andra kompaniet ur Sjukhusbataljonen, en operativ resurs i Försvarsmaktens insatsverksamhet. I Sjukhusbataljonen ingår också de två sjukhuskompanierna som även är Försvarsmedicencentrums krigsförband. ◀

PATRIOT REDO!

VID ÅRSSKIFTET FÅR Försvarsmakten full operationell förmåga med luftvärnssystem 103/Patriot. Systemet kan då användas, nationellt och internationellt i Natos integrerade luft-och robotförsvar.

Det stod klart i november då den sista stora kontrollen i samband med införandet genomfördes.

– Vi har verifierat att flera olika ledningssystem, från olika förband och olika försvarsgrenar, kan integreras i ett snabbt bekämpningsförlopp hela vägen från sensor till robotsystemet, säger generalmajor Johan Axelsson.

Han understryker att det också innebär att Försvarsmakten verifierat att luftvärnssystemet kan ingå i Natos integrerade luft- och robotförsvar.

Luftvärnssystem 103/Patriot underställs i krig och skarpa insatser flygvapenchefen och leds då av flygvapnets ledningscentral, Air Operation Center (AOC). ◀

Isabelle Antmar lär sig lita på säkerhetsutrustningen – att våga luta sig bakåt utan att vara rädd för att falla.

DET STORA LOGISTIKUNDRET

Sverige har under snart fyra års tid lämnat omfattande stöd till Ukraina. Försvarsmaktens logistik, FMLOG, är det förband som har genomfört transporter till Ukraina.

POLITISKA BESLUT ATT lämna stöd till Ukraina får snabbt påverkan på FMLOG, Försvarsmaktens logistikförband. Det är händelsestyrd verksamhet med korta ledtider. Och bara planeringen av transporter kan ta allt från en vecka upp mot ett år. Sedan tillkommer genomförandet av själva transporter som också kan ta allt från en vecka upp till flera år.

Det rör sig om enorma mängder materiel – uppskattningsvis har cirka 20 000 ton

transporterats från Sverige till Ukraina.

– Vår tjänst pågår dygnet runt alla dagar. Vi pusslar ihop verksamheten och har alltid personal utomlands på olika platser, säger Johan, som koordinerar planeringen på FMLOG.

Johan sitter i FMLOG:s hemligaste rum, logistikoperationscentralen, LOC, och granskar detaljerna i transportplaner för leveranserna till Ukraina. Bakom kulisserna finns många inblandade, men av säkerhetsskäl har endast ett fåtal hela bilden klar för sig.

SAMVERKAN ÄR NYCKELN

HITILLS HAR FMLOG genomfört över 100 transporter till Ukraina. Och som mest vid ett och samma tillfälle ansvarat

för ledning av cirka 200 personer, på olika platser runt om i världen.

– Vid den största leveransen samverkade vi med 16 olika förband och även med andra avtalspartners, som kommuner, MSB, Polisen, Tullverket och Trafikverket. Samverkan är nyckeln och alla behövs för att det ska fungera, förklarar Johan.

Arbetet inom FMLOG påverkar alla inblandade på olika sätt, inte minst privat. Om man har familj så påverkas den och kräver mycket av partner och barn som är kvar hemma. Och det går aldrig att prata om jobbet med någon. Många är borta från hemmet under lång tid, ofta utan mobil och omöjliga att nå under perioder. Dessutom krävs stora

ZACARIAS JOHANSSON/FÖRSVARSMAKTEN

”Vår tjänst pågår dygnet runt alla dagar. Vi pusslar ihop verksamheten och har alltid personal utomlands på olika platser.”

säkerhetsarrangemang, för att inte röja verksamheten för en motståndare.

PÅ RÄTT PLATS I RÄTT TID

FMLOG:s FÖRBANDSCHEF, överste Nils Johansson, konstaterar att FMLOG har sett till att varenda pinal kommit fram

till rätt plats i rätt tid. Med det sagt så ligger FMLOG:s styrka i samarbetet och förbandet är i hög grad beroende av militärregionerna och olika förband från armén, marinen och flygvapnet. ◀

Text **Anja Reimers/FMLOG**

TRE RÖSTER OM UKRAINALOGISTIKEN

EVA SKOOG HASLUM,
chef Operationsledningen

”FMLOG:s insatser kopplat till stödet av Ukraina har varit helt avgörande. Utan FM-

LOG hade dessa donationer inte gått att genomföra. Jag är imponerad och stolt över den kompetens, det engagemang men också den ansvarskänsla som har visats”.

MATTIAS SVEDIN,
chef Operationsledningens
logistikavdelning

”Det totala värdet av Sveriges militära stöd till Ukraina uppgår till över 62 miljarder kronor.

Det man inte får glömma är att vi stödjer Ukraina och deras kamp för frihet och självständighet i ett krig som pågår dygnet runt”.

NILS JOHANSSON,
chef Försvarsmaktens logistik

”FMLOG:s styrka ligger i samarbetet. Vi är högst beroende av militärregioner-

na och övriga försvarsgrenar i Försvarsmakten. Alla behövs för att det ska fungera och vi har tillsammans arbetat mot ett och samma mål”.

100 000 ARTIKLAR. Sverige har under snart fyra års tid skänkt militärt stöd till Ukraina till ett värde av nästan 62 miljarder kronor. **Ungefärlig mängd materiel som skänkts:** 3200 ton hjulfordon. 5900 ton stridsfordon. 260 ton vapen. Oräkneliga antal ton ammunition. Utöver det har Sverige även levererat livsmedel, kläder, tält, kroppsskydd och hjälmar. Totalt rör det sig om över 100 000 artiklar.

PFAS FASAS UT

NYA LÖSNINGAR UPPFYLLER SÄKERHETSKRAVEN

Efter flera års målmedvetet arbete fasar Försvarsmakten ut PFAS-haltiga släckskum ur verksamheten. Med satsningen minskar riskerna för miljö och hälsa utan att kompromissa med säkerheten och det omfattande arbetet med att forma en hållbar framtid fortgår.

Text **Charlotta Wall** Foto **August Järpemo**

Flygväpnets nya räddningsfordon använder den nya, PFAS-fria släckvätskan.

I TAKT MED ATT kunskapen om PFAS-haltiga produkters långsiktiga miljö- och hälsoeffekter blivit tydligare har behovet av att ställa om blivit allt mer angeläget. Försvarsmakten har bedrivit ett successivt arbete för att fasa ut PFAS-baserade släckmedel i takt med att nya alternativ tas fram.

– Jag vill vara tydlig, Försvarsmakten tar ansvar för sina historiska föroreningar av PFAS. De släckskum som vi tidigare använde, användes för att på bästa sätt rädda liv vid en flygincident och för att kunskapen om PFAS i samhället var låg, säger Carl-Johan Edström, chef Försvarsstaben.

– PFAS-föroreningar är ett samhällsproblem, inte ett Försvarsmaktsproblem. Samtidigt vill vi vara och är vi, en del av lösningen. I dag arbetar Försvarsmakten strukturerat och intensivt med att bidra med kunskap genom att kartlägga, utveckla och genomföra olika åtgärder för att omhänderta föroreningarna.

Under flera år har Fortifikationsverket på uppdrag av Försvarsmakten prövat olika metoder i pilotanläggningar för rening av dagvatten från PFAS-föroreningar. På flygplatsen i Karlsborg har man exempelvis testat olika metoder för att rena dagvattnet, det vill säga det vatten som hamnar på markytan vid regn och som tar med sig PFAS-föroreningar ut i vattendrag.

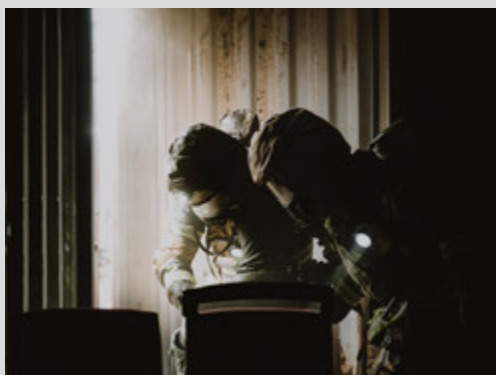
– Vår personal som arbetar med dessa frågor gör ett fantastiskt arbete, för det är inte en enkel uppgift att hantera. Föroreningsproblematiken är komplex som kräver både forskning och teknikutveckling, säger Carl-Johan Edström.

UTFASNING OCH RENING

GENOM MÅLMEDVETET ARBETE, omfattande tester och nära samverkan med experter och

F16:s R3-pluton övar vid Dala Airport.

Rökdykning är ett övningsmomenten.

Flygplatsräddningsmännen har fått modern utrustning.

leverantörer har Försvarsmakten steg för steg kunnat ersätta PFAS-släckskum med mer hållbara alternativ. Fokus har legat på att säkerställa att de nya lösningarna uppfyller samma höga krav på funktion, säkerhet och beredskap samtidigt som de minskar miljöpåverkan kraftigt. Det gör att Försvarsmakten står bättre rustad inför framtidens miljökrav och kan fortsätta utvecklas mot en verksamhet där både försvarsförmåga och miljöansvar går hand i hand.

– De senaste åren har vi på olika sätt tagit stora steg i kartläggning av de områden som är förorenade och har också många åtgärder på plats. Vi har idag en PFAS-säkrad brandövningsplats i Halmstad, nya räddningsfordon, nytt släckmedel utan tillsatt PFAS och vi genomför

”Varje förorenad plats är unik så det gäller att utreda vilken åtgärd som passar bäst på respektive plats för att nå bästa effekt.”

just nu ett landsomfattande vattenprovtningsprogram i privata brunnar runt våra nuvarande och tidigare flygflottiljer. Varje förorenad plats är unik så det gäller att utreda vilken åtgärd som passar bäst på respektive plats för att nå bästa effekt, därför finns det inte en lösning som vi kan göra överallt, säger Björn Norrbrand, chef Miljöprovningssenheten.

OTROLIGT ARBETE

ARBETET MED förorenade områden är viktigt ur flera aspekter, för miljön så klart, men också för att Försvarsmakten och krigsförbanden ska kunna

lösa sina uppgifter. Det handlar bland annat om att säkerställa att utvecklingen av olika markområden genomförs på bästa sätt, som är förutsättningar för den upprustning som Försvarsmakten nu genomgår.

– Min personal gör ett otroligt arbete. Eftersom det pågår arbete på många olika platser samtidigt så innebär det samarbete och samverkan både internt inom Försvarsmakten men också med Fortifikationsverket, kommuner och länsstyrelser. Det känns stimulerande att vårt arbete gör skillnad för verksamheten och förbättrar miljön, avslutar Björn Norrbrand. ◀

SOT

Specialförbanden rekryterar operatörer teknisk inhämtning till Sektionen för operativ teknik (SOT).

SOT tillför kvalificerade tekniska förmågor inom ramen för specialoperationer och vi söker nu dig som har minst en 3-årig gymnasieutbildning, grundläggande militär utbildning samt relevant erfarenhet.

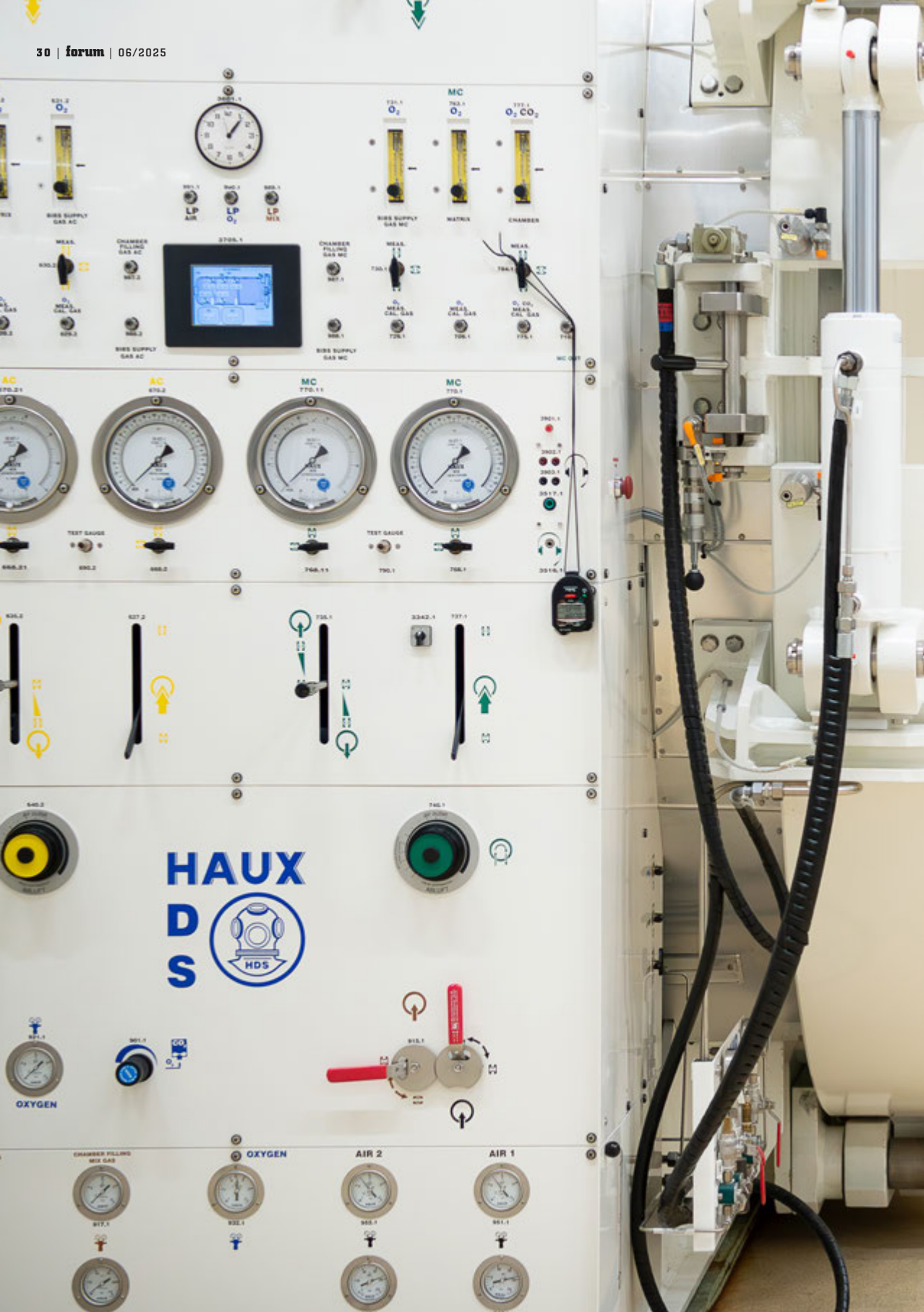
Har du dessutom högre teknisk utbildning, befästa kunskaper inom datateknik, telekommunikation, datakommunikation samt IT-säkerhet ses det som meriterande.

Är du en av oss?

Läs mer och ansök på
jobb.forsvarsmakten.se/specialforbanden

FÖRSVARSMAKTEN

SJÖSTRIDSSKOLAN

MARINENS FRAMTIDSFABRIK

Text & foto **Henrik Lundqvist**
Rådmark/FST Komm

**SJÖSTRIDSSKOLAN I KARLSKRONA UTBILDAR ALLA MARINENS
SJÖMÄN OCH SJÖOFFICERARE, OCH BEDRIVER
FORSKNING FÖR FRAMTIDENS FÖRMÅGOR.
FÖLJ MED TILL MOTORN I SVENSKA MARINEN.**

Utvecklingsofficer Calle Magnevall på
väg in i den stora tryckkammaren på
Sjöstridsskolans Dyk- och navalcentrum.

SJÖSTRIDSSKOLAN

PLÖTSLIGT TITTAR han upp, skärper blicken ut genom bårens fönster. Så reser han sig och tränger sig in mellan föraren vid ratten och hennes kollega vid sjökortet.

– Du ska till 55 grader, ditåt, säger han med skärpa och pekar mot ett sjömärke.

Föraren vrider på ratten, korrigerar kursen och undgår en möjlig grundstötning.

Herman Fagerström återvänder till soffan och bordet bakom styrplatsen, där jag och Sjöstridsskolans kommunikationschef sitter. Han är instruktör på Nautiska avdelningen och har låtit oss följa med under ett 45 minuter långt båtpraktikpass. De tre

eleverna ombord är anställda sjömän som går en grundläggande sjöutbildning på Sjöstridsskolan i Karlskrona. I dag är uppgiften att följa en planerad rutt i yttre hamnen.

ALLA HAR PASSERAT HÄR

NAMNET TILL TROTS är Sjöstridsskolan aningen svår att få grepp om. Verksamheten

som har en befattning i marinen har gått i skola här – pågår betydligt mer. Forskning, till exempel. Förmågeutveckling. Planering och ledning av marins större övningar.

Det är tveksamt om Erik Öhrn insåg vad som väntade när han tog över som chef för skolan 2023. Den behövde inte bara växa, utan också

”Även om det mesta handlar om utbildning – alla som har en befattning i marinen har gått i skola här – pågår betydligt mer.”

har såväl allomfattande som ytterst specialiserade utbildningar. Men det är inte hela bilden. För även om det mesta handlar om utbildning – alla

anpassa verksamheten utifrån de snabbt skiftande omständigheterna i världen.

– Jag insåg att det inte skulle räcka att bara göra mer av

Till våren får Sjöstridsskolan nya båtar bland annat för att möta det växande utbildningsbehovet.

Två sjömän övar tätning av skrov – i en container.

Strax ska elden i övningens hetaste container släckas. Verktöget är en skärsläckare.

SJÖSTRIDSSKOLAN

samma sak. Frågan som behövs besvaras var vad som skulle krävas i form av kapacitet och förmågor framåt, och anpassa verksamheten utifrån det.

Ett resultat av den tankeövningen är den nya Amfibiebataljon 2030, med nya metoder och ny materiel, och där Sjöstridsskolan bidragit med viktiga delar. Ett annat är att man behöver kunna ta emot större elevkul-

tar visserligen två dykare ett utbildningspass när Dykar-skolans chef Niklas Almlöf visar oss runt. Sedan lägger sig vattnet blankt för åtminstone resten av förmiddagen.

Han förklarar att alla som ska bli dykare i marinen startar här med en grundläggande dykarutbildning. Därefter fortsätter de på sina respektive förband; blivande

”Ett resultat av den tankeövningen är Amfibiebataljon 2030 med nya metoder och materiel, och där Sjöstridsskolan bidragit.”

lar. Listan kan göras avsevärt längre. Tempot i utvecklingen för att möta nya krav har varit och är fortsatt högt.

Paradoxalt nog märks föga av detta när Försvarets Forum besöker verksamheten. I den runda, sex meter djupa bassängen på Dykeri- och navalmedicinska centrum, en del av Sjöstridsskolan, avslu-

amfibiedykare hos Stockholms amfibieregemente, röjdykare i Skredsvik, ingenjördykare hos Göta ingenjörregemente ...

– Men alla utbildningar följer våra kursplaner.

UTVECKLINGSAVDELNINGEN

NÄR HANS KOLLEGA Calle Magnevall senare tar oss

Tyra Littorin inför dagens första båtpraktikpass.

med till en stor hall i samma byggnad, som domineras av två tryckkammare, förblir vi ensamma. Hallen är ett slags laboratorium och en bra illustration av den allt viktigare forsknings- och utvecklingsverksamheten på Sjöstridsskolan.

– Det är en av våra tre huvuduppgifter, att bedriva

ROBIN HOLST, huvudlärare i fartygsbrandskydd på Sjösäkerhetssektionen

”Vi utbildar alla som ska ut på marinens fartyg – allt från kockar till sonarbefäl. Jag är en av tre förstalärare här i fartygsbrandskydd sedan december 2024.

Jag har en bakgrund som flygplatsbrandman på F 17. Efter min specialistofficersexamen – med inriktning på ubåtsjakt – tjänstgjorde jag som sonarbefäl och åkte korvett i tre år. Men när småbarn kom in bilden ville jag vara hemma mer

och fick en plats på den här positionen genom ett bemanningsuppdrag.

90 procent av min tid sitter jag vid min kontorsplats. Planerar kurser, planerar personalen och utbildningarna så att det finns instruktörer. Egentligen sköter jag allt administrativt så att när kursen börjar ska allt vara klart. Övrig tid kan jag leda lektioner i exempelvis hur man släcker med en handbrandsläckare eller med mer avancerad utrustning som används av röjdykare. Eller något annat inom mitt område, brandskydd.

Det är utvecklande att vara instruktör, man möter många olika människor som behöver olika sorts stöd och får vända och

vrida på sakerna. Så det bästa är att få följa elevernas utveckling. Kollegerna spelar också en viktig roll för trivseln.”

Många praktiska moment i Sjösäkerhetssektionens utbildning sker i en miljö uppbyggd av lastcontainrar.

NIKLAS ALMLÖF, chef för Dykarskolan

"Jag har dykt sedan tonåren och gjorde sedan värnplikten som röjdykare följt av Marinens Officershögskola. Efter några år som officer i dykeritjänst lämnade jag Försvarsmakten och blev polis. 2021 kom jag tillbaka till Marinen och blev chef över Försvarsmaktens Dykarskola.

Gemensamt för alla som jobbar här är att de tycker det är roligt att jobba under ytan och att de brinner för ämnet. Att bli chef över skolan var ju en fantastisk möjlighet;

att få se till att instruktörerna hela tiden utvecklas och bli ännu bättre samt att tillsammans med dem driva Försvarsmaktens dykeri framåt. Vi eftersträvar högsta kvalitet och säkerhet.

Men det är också en stor utmaning, inte minst med tanke på var vi är i försvaret i dag och med så pass stor personalbrist. Vi behöver bli fler!

Vill man jobba med dykning i Försvarsmakten går det inte att vara på ett bättre ställe än här eftersom vi har en så bred palett. Alla dykande kategorier är representerade här på ett eller

annat sätt. Att jobba här är en unik möjlighet att växa i sin dykande roll

och samtidigt få vara med och ta fram nästa generation dykare!"

SJÖSTRIDSSKOLAN

Rökdykare kontrollerar resultatet av en släckning under ett övningsmoment.

HERMAN FAGERSTRÖM, instruktör på Nau- tiska avdelningen

"Jag började 2024 efter att ha jobbat som systemtekniker på ett av fartygen. När jag var klar med min specialistofficersutbildning ville jag göra något annat. Under en period var jag utlånad från Ekipaget, där jag bland annat körde bogserbåtar och personaltransporter. Men jag trivdes så bra här att jag tog fast anställning i år.

Variationen i arbetsuppgifter och det egna ansvaret i att planera

lektioner är saker som gör att jag trivs. Och förstås kollegerna – de är en jättestor del i det. Att utbilda och få följa eleverna från att de kanske aldrig satt sin fot på en båt till att bli färdiga navigatörer ... Det är verkligen tillfredställelse.

Variationen i det dagliga arbetet innebär att jag ena veckan kan jag stå i ett klassrum för att nästa vara ute på båt med eleverna, som nu.

Under våren får vi fem nya båtar vilket kommer underlätta vårt jobb väsentligt. Som det är nu lånar vi in båtar och de

räcker ändå inte riktigt till – utbildningskullarna blir ju större och större.

Jag kommer nog stanna här ett bra tag till."

utveckling. Som ett led i det etablerar vi en forskningssektion, förklarar Erik Öhrn.

Han poängterar också deras engagemang inom det som kallas Triple Helix – ett innovationsnätverk med aktörer från industri, akademien och myndigheter.

Inte långt från den till synes kliniskt rena labbmiljön ägnar sig strax en grupp åt allehanda mer eller mindre brutala moment i en samling containrar som staplats på och intill varandra. Vi har kommit till Sjösäkerhetssektionen och övningen vi besöker handlar om att stoppa det som kallas vatteninträngning genom skrov, släcka brand i trånga utrymmen ombord ett fartyg och ta hand om skadad personal.

– Utbildningen kallas Verkanstålighet och just i dag tränas de som ska leda den här typen av moment – kadetter som senare ska bli specialistofficerare, förklarar Robin

Holst som visar oss runt.

Länspumpar dras fram och sätts igång, tråkilar slås in i hålet i vad som ska föreställa en skrovsida, en docka får vård och brinnande diesel släcks med en så kallad skärsläckare, en apparat som skär

redelser.

Det är rimligen även vad de 14 unga reservofficerskadetterna ägnar sig åt framför data-skärmar i en av lektionssalarna hos Sjöstridsenheten. I kartbilden över delar av södra Sverige, Östersjön och Gotland rör

”Detta är förberedelser för ytterst krävande verksamhet ombord båtar och fartyg, vars syfte och mål är att hålla Sverige fritt.”

genom plåt och släcker eld.

Hela föreställningen är tämligen underhållande, bitvis rejält dramatisk.

KRIGSFÖRBEREDELSE

MEN DETTA ÄR tvivelsutan så långt från underhållning man kan komma. Detta är förberedelser för ytterst krävande verksamhet ombord båtar och fartyg, vars gemensamma syfte och mål är att hålla Sverige fritt. Det vi bevittnar är i allt väsentligt krigsförbe-

sig röda och gröna symboler. Samtalet vid bordet är livligt. ”Men skjut nu!” utbrister någon varpå en kamrat påpekar att det möjligen vore taktiskt och operativt dumt. Diskussionen fortsätter med hög intensitet och visste vi inte bättre skulle vi tro att det rörde sig om blott ett dataspel.

Vilket naturligtvis inte vore alldeles fel. Detta är just ett spel, men med parametrar som i vissa väsentliga delar får det att likna verkligheten, förklarar

TYRA SILFVERHJELM, instruktör i sjösäkerhet på Sjösäkerhetssektionen

”För ett år sen började jag som instruktör i skrovskadeskydd och sjölivräddning – som bland annat går ut på att lära sig hoppa från ett fartyg och vända en livflotte rätt. Då hade jag varit sonaroperatör på båt i ett halvår. Efter att jag skickats hit på bemanningsupdrag trivdes jag så bra att jag valde jag att söka anställning.

Jag tycker det är roligt att se utvecklingen hos

eleverna. Hur de går från att inte kunna särskilt mycket när de kommer hit till att sen vara redo att ingå i en säkerhetsbesättning på ett fartyg.

Och jag får viss variation eftersom jag ibland stöttar på brandutbildningarna också – jag är utbildad rökdykare.

Just nu har jag inga planer på att gå vidare utan vill fördjupa mig i det här. Jag ska exempelvis gå en gruppbefälsutbildning för att få ännu mer kunskap i att stå framför en grupp och leda.

I dag leder jag ett av momenten här, som ingår

i utbildningen av kadetter som ska läsa till specialstofferare. De ska lära sig att leda sjömännen

som jobbar ombord, så allt går rätt till och så att branden släcks och skrovet är tätat.”

SJÖSTRIDSSKOLAN

Victor Ridderby som är huvudlärare i taktik för ubåtsjakt på Sjöstridsenheten, men just nu inhoppad chef för kursen vi besöker.

– Eleverna har haft teoretiska pass om marin krigföring tidigare under kursen, och ska nu omsätta sina kunskaper i det här spelet.

LEDER UTVECKLING

EN DAG PÅ Sjöstridsskolan kan rimligen bara ge en mycket summarisk bild av den samlade verksamheten. Vi har knappt ens skrapat på ytan. Men ett står klart: utbildning av all personal i marinen är bara en av uppgifterna. Liksom högre civila lärosäten har Sjöstridsskolan en betydligt bredare roll än den utbildande. Chefen Erik Öhrn:

– Vi är ett marint kompetenscentrum och en utvecklingsmotor för marinen. ◀

Victor Ridderby är huvudlärare i taktik för ubåtsjakt på Sjöstridsenheten.

CALLE MAGNEVALL, utvecklingsofficer på Utvecklingssektionen

"Jag har alltid varit väldigt teknikintresserad och på mitt gamla jobb på röjdykardivisionen pratade vi mycket om hur man kan förbättra och optimera utrustningen och metoder. Här jobbar vi med just det.

Det kommer in ny material och sker andra förändringar som en konsekvens av tillväxten och det oroliga omvärldsläget och alltihopa, vilket också innebär att vi får mer att göra i form av tester och utvärderingar rörande dykeri och dykutrustning. Och vi jobbar inte bara med Försvarsmaktens egna verksamhet. Bland

annat hjälper vi Polisen med tekniska utredningar. Vi samarbetar också med andra nationers försvarsmakter inom utveckling och forskning.

Nu har vi lyckligtvis få vakanser. Vi hade länge ett jättebehov och för bara ett par år sedan blev det lite av Brasses enmansband för oss – man fick göra lite av varje och hade svårt att fokusera på ens kärnuppgifter. Nu när vi är fler kan vi fördjupa kompetensen och lyfta blicken för att hjälpa till att se vad vi behöver om fem-tio år.

Det underlättar också samarbete med andra intressenter, som de lärosäten som driver forskningen."

FORSKAREN DJUPDYKER I TEKNIK

Sofia Glashoff landade drömjobbet. Och drömjobbet blev just ännu bättre, när hon får ägna halva tiden åt forskning.

Sofia Glashoff är utvecklingsingenjör på Försvarmaktens Dykeri och Navalmedicinska Centrum (FM DNC), en del av Sjöstridsskolan. Med ett stort dykintresse och ett nära nördmässigt engagemang i teknik – och inte minst en civilingenjörsexamen i marinteknik – beskriver hon jobbet som en fullträff för hennes del. En stor del av arbets-

Sofia Glashoff, utvecklingsingenjör och doktorand.

dagarna tillbringas i det som kallas "labbet" på DNC, en hall som innehåller en rad dykerirelaterad, teknisk utrustning som andningssimulator, strömningssång och inte minst två stora tryckkammare. Hennes uppgifter består bland annat av olika tester och prov, men hennes ansvarsområde är brett. Sedan i somras har det växt ytterligare, då hon tog en doktorandtjänst på Blekinge tekniska högskola, på halvtid. Hon blev därmed den första myndighetsdoktoranden inom ramen för Sjöstridsskolans nya uppdrag från marinen. – Uppdraget innebär helt enkelt att Sjöstridsskolan ska bedriva forskning, förklarar hon. Hennes akademiska arbete har precis påbörjats. Men hon ser att det bland annat kommer att handla om nya tekniska lösningar i dyksystem. Historiskt har forskning

inom dykeriområdet främst varit fokuserad på medicinska aspekter. Med den här satsningen vill man lyfta även tekniska aspekter, för att kunna driva utvecklingen framåt. – I samband med att tekniken utvecklas hela tiden vill vi även kunna applicera detta inom dykeriet. Applikationer som kan få oss att exempelvis dyka djupare, längre eller ge oss nya förmågor som vi behöver för att skydda Sverige. Sofia konstaterar att det naturligtvis är en stor fördel i att hon som forskare också jobbar på DNC, nära själva dykeriverksamheten. – Närheten till dykarna och deras verksamhet hoppas jag kan hjälpa mig i min forskning. Det ger mig en större inblick i var det finns behov och aktuella frågor. Fokus är att göra dykningen säkrare och bättre för dem.

SAMARBETE MED HÖGSKOLAN SEDAN 2016

»» Blekinge Tekniska Högskola och Sjöstridsskolan (SSS) i Karlskrona har samarbetat sedan 2016 och utvidgar samarbetet varje år. Tillsammans arbetar de för att dra nytta av varandras expertis och erfarenheter.

Områden för samarbete

»» Samarbetet täcker en rad områden och stärker utbildning, forskning och teknisk utveckling:

- »» Marin teknik och maskinteknik
- »» IT-säkerhet
- »» Hälsa
- »» Dykeri
- »» Spel och simulering
- »» Forsknings-samarbete
- »» Pedagogisk utveckling, bibliotek och IT-stöd

SJÖSTRIDSSKOLAN FAKTA

»» I världsarvsstaden Karlskrona finns Sjöstridsskolan, som ansvarar för huvuddelen av all marin utbildning. Här utbildas officerare, specialistofficerare, sjömän och soldater på alla nivåer, och skolan samordnar utvecklingen av taktik och teknik inom den marina sjöarenan. Amfibiestriden är också en del av helheten. Dessa utbildningar genomförs vid en enhet

i Berga utanför Stockholm, specialiserad på amfibiska förmågor och integrerad i Sjöstridsskolans uppdrag. »» Flertalet större marinövningar planeras och leds av Sjöstridsskolan. Här finns även Försvarmaktens dykeri- och navalmedicinska centrum, FM DNC, som ansvarar för utbildning och utveckling inom dykeriområdet.

VILL DU VARA MED OCH FORMA FRAMTIDENS MARIN?

På Sjöstridsskolan är utbildningen vår kärna – och samtidigt utvecklar och stärker vi hela marinen förmågor. Nu söker vi kollegor inom flera områden. Skriv "Sjöstridsskolan" i sökrutan på: jobb.forsvarsmakten.se/sv/ledigajobb

DET FRUKTBARA MENTORSKAPET

Gabriella La Torre Rapp fick en guldstart på chefskarriären. Mikael Beck slipade sin förmåga att coacha unga chefer. Mentorskapsprogrammet som förde dem samman gjorde större avtryck än de båda vågat hoppas.

HON MINNS VÄNDPUNKTEN tydligt. Men inte riktigt hur hon nådde den.

Kanske var det julefriden, kanske det att jobbet stått på paus under juledigheten. Kanske var det hennes mentor. Allra troligast en kombination av alla tre.

Gabriella La Torre Rapp, som stod inför sitt första chefsjobb, hade varit Mikael Becks adept sedan i september 2024.

– Det var som om jag kunde slappna av, oron över hur jag skulle vara i mitt ledarskap var borta. Jag hade hittat en trygghet i att mitt sätt att leda var rätt, berättar hon.

Borta var föreställningen om att hon måste peka med hela handen, ”för att det är så militärer gör”, som hon tänkt tidigare. Och att det är så även

hon måste göra för att få folk med sig. Trots att Mikael som mentor enträget ställt motfrågor om varför, om det verkligen var hennes sätt att leda.

SVÅRAST ATT INTE GE SVAR

HAN HADE NÄMLIGEN snabbt sett att det inte var det och visste av erfarenhet – han har en 30-årig militär karriär i Försvarsmakten – att bra ledarskap måste botten i människan, i ledaren. Men hans uppgift som mentor var inte att tala om för Gabriella hur hon skulle göra, hur hon skulle lösa uppgifter.

– Och det var kanske det svåraste i mentorskapet, att inte leverera färdiga svar utan hjälpa Gabriella resonera sig fram till sina egna.

Sedan den första träffen i september, då de enats om ramar

och mål för det kommande sex månaderna, hade de träffats var tredje vecka. De uppåt tre timmar långa mötena planerades och drevs av Gabriella. De hölls alltid utanför arbetstid, ofta på kontoret – de jobbade i samma hus – men ibland på ett kafé.

Mentorprogrammet drivs av Försvarsstabens HR-avdelning och är ett sätt att lyfta fram och hjälpa en ny generation chefer. Gabriella hade själv inte haft en tanke på att anmäla sig till programmet, men hennes dåvarande chef tyckte att det vore en bra idé och anmälde henne.

– Om man får en chans att utveckla sig kan man ju inte säga nej, säger hon, skrattar lätt och konstaterar att det också var stärkande att hennes chef valde att satsa på henne.

För Mikael, som är chef för

SÅ FUNKAR MENTORPROGRAMMET

FÖR VEM? Mentorprogrammet är ett talangprogram för medarbetare OF/CF 3-4 med potential för högre nivåer, men även en kompetensutvecklande insats för att behålla seniora chefer och ge dem officiellt utrymme att dela med sig av sin kompetens och erfarenhet.

VARFÖR? Genom mentor-

programmet ges adepten snarast möjlighet att stärka sin kompetens, sitt ledarskap, sitt mod och öka sin synlighet genom ett utökat nätverk och därmed Försvarsmaktens behov.

VAR? Mentorprogrammets gemensamma träffar genomförs i Stockholm och mentor/adeptträffarna genomförs enskilt på valfri plats.

HUR? Mentorerna är företrädesvis OF/CF 5 som utses centralt av FST HR Cfs (Försvarsstaben HR Chefsförsörjning) och adepterna nomineras av organisationsenheter (OrgE). Därefter genomför FST HR Cfs en matchningsprocess för att i största mån tillgodose adeptsens individuella behov och önskemål.

NÄR? Under cirka ett år genomförs mentorprogrammet och innehåller utbildning av mentorer, introduktion för adepter samt tre gemensamma utbildningstillfällen med olika fokusområden där samtliga mentorer/adepter träffas. Utöver dessa tillfällen träffas mentor/adept-paren enskilt ungefär en gång i månaden.

Som mentor och adept träffades Mikael och Gabriella var tredje vecka under ett halvår, alltid utanför arbetstid och ibland utanför kontoret.

planeringsavdelningen vid Försvarsstabens Strategienhet, var valet att ta sig an en adept inte svårt. Han menar att man som officer med lång erfarenhet nästan har en skyldighet att hjälpa yngre chefer att utvecklas som ledare. Ganska snart insåg han att rollen inte bara innebar att hjälpa Gabriella; den skulle också ge honom nya insikter och få honom att växa både som ledare och coach.

– Det var inte första gången jag agerat mentor, men tidigare har det inte varit så här strukturerat och uppstyrt – och inte lika effektivt.

INTE BARA STORA FRÅGOR

ATT GABRIELLA BLEV trygg i sitt eget sätt att leda var förmodligen den enskilt viktigaste vin-

”Det var som om jag kunde slappna av, oron över hur jag skulle vara i mitt ledarskap var borta. Jag hade hittat en trygghet i mitt sätt att leda.”

sten eller förändringen under det halvår Mikael var hennes mentor. Men mötena handlade inte bara om sådana ”stora frågor”. Hon beskriver hur han också kunde hjälpa henne förstå ytterst konkreta och specifika situationer; allt ifrån hur hon skulle planera plintar (planeringsinternat) till hantering av olika personalfrågor.

Och även om Mikael sällan gav färdiga svar, utan snarare hjälpte Gabriella att hitta ”sin” väg och ”sitt” svar, fanns det lägen när det faktiskt var effektivare att bara leverera ett

”gör-så-här”-svar.

– Sedan kunde vi fördjupa oss i en diskussion kring det i stället, säger Gabriella.

Sedan september 2024 är hon sektionschef på Utvecklingsavdelningen vid Försvarsstabens strategienhet. Hon är övertygad om att jobbet inte hade varit lika givande och att hennes ledarskap inte fungerat lika bra utan halvåret som adept. Och hon tycker att alla som får chansen till något liknande ska ta den. ◀

Text & foto **Henrik Lundqvist**
Rådmark/FST Komm

Prickskyttegevär 23

FÖR SÄKRA DIS

Prickskyttar i alla vapengrenar kommer att få bekanta sig med ett nytt vapen framöver – Prickskyttegevär 23 (PSG 23). Internationellt är vapnet känt som Sako TRG M10. Tillverkningen sker i Finland, där det också införs i republikens försvarsmakt.

DET NYA VAPNET har en kaliber på 8,6 millimeter, att jämföra med 7,62 hos föregångaren. Bytet handlar ytterst om att kunna nå mål längre bort mer regelbundet. Kravet är: Ett skott - en träff, på 1 200 meters avstånd.

För de flesta som stiftat en drygt tio månader kort bekantskap med en automatkarbin låter det som rena trollerikonster. Försvarsmaktens prickskyttar behöver bara en lite grövre bössa och utbildning för att lösa det. Därför införs ett mer kraftfullt vapen.

PSG 23 har en grövre kaliber än föregångaren Prickskyttegevär 90 och har därför längre räckvidd och större verkan i målet. Det finska geväret har också en så kallad rail som går längs hela stocken. Den är en anordning som gör att sikten och andra sensorer kan monteras ovanpå geväret på ett enkelt sätt.

Skenan kan sägas vara vapnets framtidssäkring. Geväret kommer att hålla många år och tekniken väntas gå framåt snabbt under dess livslängd. Vilka nya sensorer, sikten och annan teknologi som kommer att finnas under vapnets livslängd är omöjligt att säga i dag. Men har de standardfäste så kan de lätt monteras på PSG 23, skenan är också Natostandard (STANAG 4694).

Försvarsmakten kommer inledningsvis använda ett kikarsikte från Hensoldt (3,5-26 gångers förstoring) samt bildförstärkare. En lasermodul kan monteras ovanpå geväret, termiskt sikte kan förstås fäs-

TANSTRÄFFAR

SAKO

tas på vapnet vid behov.

En stor fördel med PSG 23 är att pipan kan bytas. Vapnet kan förses med en pipa för 7,62-ammunition – vilket har flera fördelar. Under utbildningen kan den mindre kalibern användas, detta då den sliter mindre på piporna. På så sätt sparas pengar. Det finns också fördelar i en krigssituation, då det kan vara avgörande att använda den ammunition som finns tillgänglig.

FUNKAR MED KSP-AMMO

ÄR DET SLUT PÅ 8,6x70 mm Lapua Magnum-patroner? Bara att byta pipa! Och kanske skjuta på lite kortare avstånd med patronen du tagit från

närmaste KSP 58-skytt.

Under 2026 VÄNTAS det nå förbanden. De äldre prickskyttegevären, PSG 90B, kommer successivt att föras över till hemvärnet (Notera att Hemvärnet redan har PSG 90A). Arbetet med att skaffa ett nytt prickskyttegevär har pågått i drygt 15 år. Nu ser vi slutresultatet – ett riktigt bra vapen som också gör att de svenska prickskyttarna kan justera sig till Natos standarder på området.

PSG 23 kommer med en del extra utrustning som vindmätare, kalkylator och tripod. Det bärs i en särskild ryggfodral med vapenfodral. ◀

Text **Linus Ehn/FST Komm**

FAKTA

Tillverkare: Sako

Längd: 1 217 mm

Vikt: 6,3 kg utan tillbehör, med tomt magasin

Kaliber: 8,6x70 mm Lapua Magnum, 7,62x51 mm NATO

Piplängd: 689 mm (27 tum)

Sikte: Kikarsikte Hensoldt 3,5-26x56

Reservriktmedel: Ja

Handskydd: M-LOK - STANAG-skenor

Magasin: 4 st för 8 patroner - 8,6x70 mm, 4 st för 10 patroner - 7,62x51 mm NATO

100 ÅR I HETLUFTEN

Den 1 juli 2026 firar flygvapnet 100 år. Det kommer att uppmärksammas och firas under hela året med både interna och offentliga evenemang, en bok, en filmserie och frimärken.

I dag är det svenska flygvapnet välkänt och respekterat i stora delar av världen.

FLYGVAPNETS OFFICIELLA jubileumsdag är den 1 juli och när flygvapnet för hundra år sedan sattes upp som en självständig försvarsgren var flygplanen byggda av trä och målad linneduk, utvecklade ur första världskrigets flygplan. I dag ligger det svenska flygvapnet i framkant med det senaste stridsflygplanet JAS 39E och ett nytt radarspaningsflygplan, S 106, som successivt kommer att tas i bruk. Flygvapnet är nu, så högt man kan komma, också ute i rymden med svensk satellitförmåga.

– När vi nu högtidlighåller vårt första sekel gör vi det med tacksamhet för dem som gått före, med stolthet över vad vi åstadkommit och med tillförsikt inför det som väntar. De första hundra åren lärde oss att alltid tänka nytt och alltid våga mer. Nästa hundra år börjar nu – i luften, i rymden och tillsammans, över alla gränser och i alla domäner, säger flygvapenchef generalmajor Jonas Wikman.

SÅ HÖGT MAN KAN KOMMA

UNDER NÅGRA ÅR i början och mitten av 1940-talet tillfördes flygvapnet hundratals moderna och svensktillverkade bomb-, jakt- och spaningsflygplan. Flygplan som exempelvis J 29

Tunnan, J 35 Draken och AJ 37 Viggen satte det svenska flygvapnets behov i fokus och är numera en del av historien. Flygvapnet satsar fullt ut på en inhemsk, modern och kompetent flygplanstillverkning och har sedan en lång tid tillbaka ett tätt samarbete med svenska industriföretag.

Flygvapnet präglas av ”flygvapenandan” som bygger på laganda, prestigelöshet och ett starkt gemensamt fokus på att lösa uppgiften – tillsammans. Flygvapenandan skapar målmedvetenhet där varje individ bidrar till helheten. Det gör flygvapnet välövat och insatsberett för att dygnet runt, året om, med modern radarluftbevakning och startklara jaktflygplan ständigt kunna möta en möjlig angripare och värna Sveriges nationella suveränitet.

Under 2026 kommer flygvapnet att synas och märkas av på olika sätt. Bland annat genom flygvapenchefens kransnedsättningar runtom i Sverige och i Finland, medverkan vid bland annat Veterandagen på sjöfartsmuseet i Stockholm, överflygning, vid Karlaplan i Stockholm, på jubileumsdagen med historiska flygplan och två jubileumsflygdagar på Helikopterflottillen i Linköping (se faktaruta).

Med uppmärksammandet av historien under jubileumsåret 2026 fortsätter nu flygvapnet att gå i framkant och personalen arbetar och levererar efter devisen ”så högt man kan komma”.

Läs mer om jubileumsåret på www.forsvarsmakten.se eller i sociala medier. ◀

Text **Petra Blomqvist/Flygstaben**

KRISTOFFER OLOFSSON/FÖRSVARSMAKTEN

De första hundra åren lärde oss att tänka nytt och alltid våga mer, säger flygvapenchef Jonas Wikman.

ASTRID AMTÉN/FÖRSVARSMAKTEN

Flygvapnet satsar fullt ut på en inhemsk, modern och kompetent flygplanstillverkning och har sedan lång tid tillbaka ett tätt samarbete med svenska industriföretag.

SÅ FIRAR FLYGVAPNET

29 maj **Veterandagen** **Sjöfartsmuseet**

Stockholm. Skärmutsättning omfattande flygvapnets insatsverksamhet, som kompletteras med en markutställning. Över-

flygning med JAS 39 Gripen.

23–26 juni **Almedals-veckan Gotland.**

Markutställning och flyguppvisning av JAS 39 Gripen under Almedalsveckan.

1 juli **Flygvapnets officiella 100-årsdag.**

Kransnedläggning vid flygmonumentet vid Karlaplan, högvakten och en överflygning med historiska numera historiska flygplan.

Konsert i bland annat Kungsträdgården.

22–23 aug **Jubileums-flygdagar.** Helikopterflottilen i Malmslätt.

19 sep Jubileumskonsert. Stockholms konsert-hus

HYFSAD GULDMEDALJÖR

Trots en sen start på löparkarriären når Tomas Ängshammar, kommunikationschef på P 18, goda tävlingsresultat. Hans råd till dig som siktar på långlopp är befriande enkelt: Spring mycket!

HAN SPRANG MYCKET
ogärna. Möjligen för
att hinna med bussen.
Men fysiska ansträngningar
av sportslig karaktär låg så att
säga inte för honom. Det skulle
krävas en hund och ett för ti-
digt fött barn för att han skulle
snöra på sig löparskorna.

I dag är Tomas Ängshammar,
55 år, en hängiven löpare sedan
20 år och ser särskilt fram emot
det utmanande Lidingöloppet
varje år.

– När mitt äldsta barn låg på
neonatal en sommar sprang
jag med hunden i skogen varje
morgon innan jag åkte ut till
lasarettet. Hunden behövde ju
sin motion!

Sen fortsatte det av bara
farten. Hunden skulle ut och
löpningen blev snart snarast ett
beroende hos Tomas. I början
var det uteslutande för motio-
nens skull, men några år senare
upptäckte han tävlandet.

– Det roliga med löpning är
att det är så mätbart. Vilken
nivå du än är på kan du jaga re-
sultat och försöka slå dig själv.

Vilket han nöjde sig med till
en början. Men snart började
han ställa upp i lokala tävlingar
på Gotland, där han bor, och
förstod att han hade ”ganska
lätt för löpning”. Det gick bra
för honom, helt enkelt. Om
han inte kom på pallen var han
ändå alltid bland de främsta.

– Det behöver du ju inte vara
någon elitlöpare för att klara,
men ändå. Tävlandet var roligt
och blev ett sätt att motivera
mig.

SEGER I FMM

DET GAV MERSMAK och
snart sökte han sig till större
tävlingar. Som Lidingölop-
pet, det långlopp han sprungit
överlägset flest gånger. Senaste
gången, 2024, var det Försvars-
maktsmästerskap i långlopps-
löpning och insatsen räckte till
seger i 50-årsklassen. Tidigare

meriter inkluderar två guld,
två silver och ett brons från
veteran-SM i friidrott. Så det
har gått skapligt. Ändå beskri-
ver han sig som en ”hyfsad
löpare”.

– Jag har ingen hög toppfart
och ingen extrem uthållig-
het. Men jag är rätt bra på att
springa hyfsat snabbt hyfsat
länge.

SPRING MYCKET!

HANS RELATION TILL träning
och löpning är avslappnad,
men fokuserad. Han jagar
gärna tider, gillar att stå på
pallen, men följer inget rigoröst
träningsprogram. Om du ska
springa ett långt lopp behöver
du springa mycket. Det finns
ingen väg runt det, konstaterar
han.

– Och försök inte pressa
upp tempot för mycket. Det är
bättre att springa långsamt och
mer – fler tillfällen och längre
distanser, lyder hans råd till
nybörjare.

Under själva loppet är det
också viktigt att hålla nere
tempot, i synnerhet under den
första halvan. Gör inte missta-
get att försöka ”sätta in tid på
banken” i början av ett lopp.

– Då ökar risken att du går in
i väggen rejält.

Han har samma avslappnade
förhållningssätt till utrustning.
”Det är ingen prylsport”, säger
han men konstaterar att du na-
turligtvis behöver bra skor, och
gärna flera som du kan växla
mellan under din träning.

Tomas har inga planer på
att trappa ner på löpning och
tävlande. Tvärtom ser han
fram emot att tävla nästa år,
i synnerhet då han går upp i
en ny åldersklass och därmed
kommer att höra till de yngsta i
sin grupp. <

Text **Henrik Lundqvist**
Rådmark/FST Komm

Foto **Daniel Klintholm/P 18**

5 SNABBA FRÅN TOMAS

» **Kvantitet ÄR kvalitet.** Det
vill säga: det finns inga
hemliga genvägar förbi
det faktum att man be-
höver mängdträning för
att bli bra på konditions-
sport.

» **Mängd kräver inten-
sitetsskontroll.** Det är
viktigare att du kan ge-
nomföra nästa planerade
träning än att du maxar
ett pass.

» **Variera!** Spring inte
samma runda i samma
fart varje gång utan låt
ett par-tre pass i veckan
vara kvalitetspass med
högre fart/intensitet.
Övriga pass kan få gå
hur långsamt som helst
– man blir faktiskt snab-
bare även av att springa
långsamt på träning.

» **Öka mängden i små steg,**
cirka 10-20 procent per
vecka som mest.

» **Det finns många sätt att
bli en bättre löpare –**
hitta det som funkar för
dig!

TOMAS I SIFFROR

- » SM-guld M45 10 000 m
- » SM-guld och -silver M50
10 000 m
- » SM-silver M50 5 000 m
- » SM-brons M50 1 500 m

Personliga rekord

- » 10 000 m: 34.54
- » Halvmaraton: 1.17.56
(båda som 46-åring)
- » Lidingöloppet 30 km:
2.06.19

DANSKA BRIGADEN

Under andra världskriget utbildades både norrmän och danskar i Sverige till vad som kallades polistrupper. Egentligen handlade det om lätta infanteriförband och var ett klart brott mot neutraliteten. I Den danske Brigade ingick såväl flygplan som marina enheter.

Text **Per Iko** Arkivfoton **Frihedsmuseet**

EFTER DEN TYSKA ockupationen i april 1940 kunde Danmark behålla kung, regering och parlament, visserligen tvingat till stora eftergifter. I formell bemärkelse hade Danmark även kvar en egen armé och flotta.

Tilltagande protester mot ockupationsmakten gjorde att tyskarna ansåg att den danska regeringen inte gjorde tillräckligt för att stoppa dem. En militär operation, *Unternehmen Safari*, sattes i verket den 29 augusti 1943 för att avväpna och upplösa den danska krigsmakten. Danskarna hann sänka en stor del av örlogsfartygen medan tretton av dem undkom till Karlskrona. Officerarna internerades av tyskarna, och när de frigavs den 22 oktober tog sig en stor mängd över till Sverige.

Då hade redan norska flyktingar i Sverige kallats in till "hälsoläger", vilka i själva verket var mönstringar med fysisk träning för att undersöka militär lämplighet för rekrytering ➤

En stor mängd vapen överläts till den danska brigaden, bland annat 156 exemplar av kulspruta m/36, som kom till flitig användning på fälten runt Håtnaholm.

I uppgiften att upprätthålla lugn och ordning ingick att avvärja och vid behov oskadliggöra danska kollaboratörer. Under denna övning på Brunnsgatan i det småländska stationssamhället Ryd verkar det ha gått ganska hett till.

Dansk markpersonal klargör en B 17C. Något köp från Danmark var inte aktuellt efter krigsslutet.

En vanlig utbildningsdag på Håmunaholm avslutades inte sällan med en runda på stridshinderbanan.

till polistrupperna.

Från danskt håll visades stort intresse för en liknande verksamhet. Samlingsregimenten upprätthöll en viss försiktighet för att inte onödigtvis provocera tyskarna, men tillät till slut att "polisutbildning" kunde sättas igång på svensk mark. Genom en kredit utställd till den danska beskickningen gavs tillgång till vapen och material.

UTBILDADES PÅ KURORT

DET FÖRSTA DANSKA utbildningslägret upprättades i kurorten Sofielund öster om Tingsryd i södra Småland. Här kunde från november 1943 drygt 500 man förläggas i baracker för att övas i skytte,

närstrid och granatkastartjänst. Samtidigt hade den utsedde chefen för den danska styrkan, generalmajor Kristian Knudtzon, anlänt till Sverige.

Den danska brigaden, nästan 5 000 man, skulle bestå av

upprätthålla lugn och ordning ifall den tyska ockupationsarmén var på väg att kollapsa eller avlägsna sig.

Behov av fler utbildningsläger uppstod och i början av mars 1944 togs Sättra brunn

”Den danska brigaden skulle bestå av fyra lätta skyttebataljoner, en understödsbataljon jämte specialenheter samt stabsdelar.”

fyra lätta skyttebataljoner, en understödsbataljon jämte specialenheter, samt stabsdelar. Anvisningarna som Knudtzon hade fått om dess insättande var att antingen medverka vid en allierad invasion av Danmark, alternativt för att

utanför Sala i anspråk. Kort därefter inkvarterades danska soldater i Håmunaholm nära Sigtuna. Runt Sofielund fanns även mindre förläggningar i Tingsryd och Ryds brunn, och från senhösten 1944 utnyttjades även Ronneby brunn. I

Utbildningen på 8 cm granatkastare m/29 visar att det knappast rörde sig om vanlig polisutbildning.

Danska kvinnor organiserades i en lottarörelse som svarade för förplägnadstjänsten i Håttunaholm.

I längden gick det naturligtvis inte att upprätthålla något hemlighetsmakeri över vad som pågick. De uniformerade danska soldaterna var väl synliga i civilsamhället, som denna marscherande del ur 1:a kompaniet vid Sättra brunn.

Karlskrona samlades omkring 200 sjömän som kommit dit med de danska örlogsfartygen.

Övningarna bedrevs mycket realistiskt, ibland med väl knappa säkerhetsmarginaler. Skarp ammunition användes regelmässigt under övningar och sprängladdningar kunde detonera bara några få meter från oskyddad trupp. I Håttunaholm byggdes en träningsanläggning för rensning av byggnad. Tre danska soldater omkom under utbildningen i Sverige.

UPPLÖSTES 1945

EN MENIG SOLDAT beskrev sin tid i Ronneby: "Vi gjorde, hvad vi kunde, og vi gjorde det med Liv og Lyst. Det maatte jo Fart paa, hvis vi skulde

paa, hvis vi skulde naa att bli kampduelige. Og vi havde Fart paa!"

I april 1945 drogs hela brigaden samman till Häckeberga öster om Malmö. På kvällen den 4 maj efter den tyska

rade styrkan in i Köpenhamn. Efter gränsbevakningsuppgifter i södra Jylland upplöstes brigaden den 10 juli.

I brigaden hade ingått femton danska piloter som utbildats på störtbombplanet SAAB

”Vi gjorde, hvad vi kunde, og vi gjorde det med Liv og Lyst. Det maatte jo Fart paa, hvis vi skulde naa att bli kampduelige.”

kapitulationen gavs uppbrottsorder. Skarp ammunition och handgranater fördelades. Äntligen var det dags att återvända till Danmark! På morgonen den 5 maj skeppades brigaden ut från Malmö till Helsingør. Den 6 maj marsche-

B 17C vid flygflottiljen F 7 i Sättnäs. Femton plan lånades ut och målades med danska nationalitetsbeteckningar. De stod redo för insats i Danmark men någon startorder kom aldrig. Istället fick piloter och mekaniker ta tåget hem. ◀

5 FILMKLASSIKER I VÄ

Vilka filmer skulle du placera på en topp-100-lista? Somliga skulle hävda att frågan är omöjlig att besvara. Här är i alla fall fem titlar som tveklöst hör hemma där!

Så varför inte krypa upp i soffan, ner under en filt och se en riktigt bra film? Det är underhållning och avslappning – men också bildning!

HAJEN – JAWS

STEVEN SPIELBERGS mästerverk från 1975 är naturligtvis ett måste för alla filmälskare. Detta trots att effekterna och den mekaniska hajen, som då var banbrytande, i dag kanske ses som lite föråldrade. Filmen bygger på Peter Benchleys roman och handlar om en liten kuststad som terroriseras av en enormt stor vithaj. Till slut måste den lokala sheriffen tillsammans med en marinbiolog och en erfaren hajjägare ge sig ut på jakt för att döda hajen. En uppgift som inte riktigt går enligt plan. Det numera klassiska ledmotivet av kompositören John Williams bidrar också till att höja pulsen rejält hos tittarna. Efter att filmen haft premiär i USA i anslutning till sommaresemestern vågade folk knappt gå ut i vattnet och bada. Hajen är helt klart en klassiker som än i dag levererar ren och tidlös spänning.

NYCKELN TILL FRIHET – THE SHAWSHANK REDEMPTION

FILMEN ANSES AV många som en av världens bästa filmer och bygger på Stephen Kings fina roman med samma namn. Den handlar om den lugne och något timide bankmannen Andy Dufresne som döms till livstids fängelse för ett brott han anser sig inte ha begått. Han skickas till det ökända Shawshank-fängelset där han möter fången Red, vars erfarenhetsbyggda vishet blir en motvikt till Andys mer utpräglade rättvisepatos och beslutsamhet. Det centrala i filmen är de båda fångarnas djupa vänskap som är lågmäld men också djupt mänsklig. Skådespeleriet håller högsta möjliga klass, inte bara från huvudrollsinnehavarna Tim Robbins och Morgan Freeman, utan även birollerna. Tempot är lågmälat och man får hela tiden uppleva den klaustrofobiska känslan av att vara inlåst på ett brutalt och farligt fängelse.

NTAN PÅ KLAPPARNA

HEAT

BANKRÅNARFILMEN ÄR EN riktig klassiker i sin genre. Inte bara för att det är första gången som Robert de Niro och Al Pacino är i en filmruta samtidigt, utan också för dess kombination av unik atmosfär, spänning och storslagna actionscener. Filmen utspelar sig i Los Angeles och vi får vi följa den hårdföre polisen Vincent Hannas jakt på den erfarna bankrånaren Neil McCauley. Hanna är besatt av sitt jobb och McCauley lever efter principen att aldrig knyta band man inte kan lämna inom 30 sekunder. Den som gillar en bra story, action och skådespelare i världsklass ska definitivt leta fram filmen och trycka på play på fjärrkontrollen. Den våldsamma katt och rätta-leken mellan polisen och bankrånarna kommer garantera inte göra någon besviken.

APOCALYPSE NOW, REDUX

PLATSEN ÄR SAIGON, mitt under brinnande Vietnamkrig. På ett hotellrum befinner sig kapten Willard, närmast medvetlös efter en spritdränkt natt. Två soldater knackar på och hämtar honom för ett extremt hemligt uppdrag: res uppför floden, hitta den galne amerikanske översten Kurtz och döda honom. Filmen är på nästan tre timmar och trettio minuter och är en nyklippt version av Francis Ford Coppolas prisbelönta krigsdrama. De tillagda scenerna ger en djupare bild av mänsklig galenskap och de psykologiska moraliska aspekterna av krig. Visuellt och ljudmässigt är den fortfarande ett mästerverk: hypnotisk, brutal och poetisk på samma gång. Bakom kulisserna var filmen dessutom ett kaos med skador, tyfoner och stora budgetproblem. A must see movie.

PRISONERS

PRISONERS ÄR EN nervkittlande thriller med väldigt starka skådespelarinsatser, inte minst av Jake Gyllenhaal och Hugh Jackman. Storyn kretsar kring två små flickor som försvinner, och hur desperation, rädsla och moralupplösning driver föräldrar och polis allt längre in i mörkret. Jake Gyllenhaal gör en intensiv och oförutsägbart rolltolkning som den envisa polisen Loki, medan Hugh Jackman skildrar en far som är beredd att gå hur långt som helst för att hitta sitt barn. Filmen är tät, dyster och minutiöst uppbyggd – varje scen vibrerar av oro. Den tvekar inte heller att utforska tunga etiska frågor: Vad är man villig att göra i panik? Hur långt får rättvisa sträcka sig? För den som gillar psykologiska thrillers där stämningen är lika viktig som själva gåtan är Prisoners ett måste.

DÅDKRAFTIGA DRAGONER

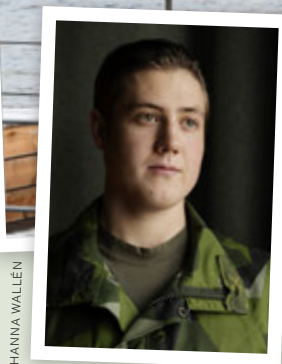
NÄR VÄRNPLIKTIGE Sebastian en kall november natt ser en kvinna falla i Stockholms ström tvekar han inte en sekund. Han hoppar ner i det iskalla vattnet och lyckas med hjälp av andra dra upp kvinnan på kajen.

– Hon var en bit ut i vattnet och nog i chock när jag ryckte tag i henne, säger Sebastian Beijer Carlsson till SVT Nyheter ett par dagar senare.

Han utbildas på K 4 i Arvidsjaur och var på permission i Stockholm vid tillfället. Han hade just hälsat på sina kamrater som tjänstgjorde i Högvakten, och som också hjälpte till i räddningen efter att vaktposten Andreas Fuchs slagit larm.

FILIPPA LUNDBERG

JOHANNA WALLÉN

VÄNSTER: Sebastian Beijer Carlsson tilldelades Chefen K4:s jetong för sitt agerande. OVAN: Andreas Fuchs (vä) och Viggo Strandberg (hö).

AMERIKANSKA SPECIALFÖRBAND VÄLJER SVENSK SUPERBRÄDA

Göteborgsföretaget Soal Marine ska leverera sin "elddrivna, modulära, autonoma plattform" Kraka Jet Board till specialenheten inom USA:s försvarsmakt. Den liknar inget annat, möjligen en väldigt låg, kompakt RIB-båt eller en stor bodyboard. Farkosten kan användas både bemannad och obemannad – fjärrstyrd eller självstyrande. Läs mer på www.soal-marine.se.

FÖRSVARSMAKTEN RÄDDAR CYKELFABRIK

STIG HAMMARSTEDT/TT

DEN ANRIKA CYKELFABRIKEN Monark i Vansbro hängde på fallrepet i somras. En ny ägare tog över och fick någorlunda snurr på affärerna. Men personal hade fått sluta och framtiden såg osäker ut. Fram till i november, när Försvarsmakten – eller FMV

noga räknat – la en beställning på 500 soldatcyklar, specialcyklar och service. Minst och årligen (oklart hur länge). Beställningen innebär att man kan återanställa personal och tryggt fortsätta tillverkningen i Vansbro, som startade 1908.

NY CHEF FÖR ARMÉNS MUSIKKÅR

NADJA SJÖSTRÖM

EMIL ELIASSON BLIR ny musikdirektör för Arméns musikkår.

– Det är en fantastiskt fin ensemble som jag haft ett nära samarbete med under senaste tiden. Jag ser nu mycket fram emot ett fördjupat arbete genom hela kårens breda verksamhet.

Han fortsätter sitt förordnande som chefsdirigent och konstnärlig ledare för Blåsar-symfonikerna.

LÄSVÄRT

OPERATION GARBO

Klassisk svensk invasionsthiller där Sovjet anfaller Sverige. Skildrar politik, underrättelsetjänst och krigföring på hemmaplan. Denna är den första delen i en trilogi.

Författare: Harry Winter

KRIGETS FÄRGER

Rå och personlig skildring av en rysk värnpliktigs erfarenheter från Tjetjenienkrigen. Ger stark inblick i vardagen i skyttegravarna och konsekvenserna för soldaterna långt efteråt.

Författare: Arkadij Bajtjenko

ÄR SVERIGE SÄKERT NU?

En antologi där 21 forskare förklarar Sveriges väg in i Nato och hur vår säkerhetspolitik förändras. Kortare kapitel som passar på tåget eller i fikarummet och ger bra underlag för diskussion.

Redaktör: Linus Hagström

FRÄMMANDE MAKT Utländska spioner på svensk mark

Reportagebok om dagens spionage mot Sverige, från "engångsspioner" till sabotage och påverkansoperationer. Knyter ihop undermålsbehoven med vardagen i ett öppet samhälle.

Författare: Petter Larsson & Kennet Alexandersson

GULDRYTTAREN

Signe Kvarnstrand från Björköby i Småland gör värnplikten som logistikgruppchef på FMTS. Hon är också Sveriges bästa unga ryttare i fälttävlan. Och under en permission i september vann hon nordiska mästerskapet.

– DET ÄR JÄTTEKUL att göra värnplikten! Det är något jag alltid velat göra, berättar Signe.

Och det Signe vill göra har en tendens att bli verklighet. Innan värnplikten avslutade hon fyra-årigt tekniskt gymnasium och samtidigt har ridsporten alltid funnits där.

Fälttävlan innehåller tre grenar; dressyr, banhoppning och terrängritt.

– Det passar mig bra. Man får en del av allt, det fina samspelet i dressyren, nerven och precisionen i hoppningen och snabbheten och kraften i terrängritten, förklarar Signe.

SLÄNGDES AV HÄSTEN

SIGNES HÄST HETER Allan V. Hon beskriver honom som en mästare med en stark personlighet, ett hett temperament och ett stort ego.

– Precis innan SM i somras slängde han av mig två gånger. Jag funderade faktiskt på om det var bäst att stå över tävlingen, men ställde upp i alla fall. Och vann.

I september genomfördes den sista tävlingen för säsongen

för Signe och Allan V, Nordiska mästerskapet, i skånska Össjö. 44 ekipage ställde upp och även här visade Signe och Allan att de är bäst när det gäller och tog hem guld.

– Jag brukar träna minst sex gånger i veckan. Men nu när jag gör värnplikten är det såklart annorlunda. Det fungerar ändå bra. Jag får hjälp av mamma att sköta hästen, berättar Signe.

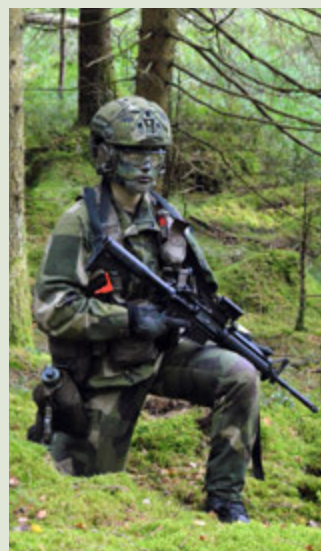
Nästa år fyller Signe 21 år vilket innebär det sista året som "Young rider". Det stora målet då är Europamästerskapet som ska hållas i Segersjö utanför Örebro i slutet av augusti.

– Det ser jag fram emot! Hemmaplansfördel och en publik som hejar på. Sådant taggas både jag och Allan av, säger Signe. ◀

Text **Christian Lövgren**

FOTO PRIVAT

EMMA LILJEGREN/FÖRSVARMAKTEN

OVAN: Signe under fältvecka på Mästocka övningsfält. Svenska Ridsportförbundets och Försvarsmakten har sedan en längre tid ett samarbete som syftar till att inspirera ridsportens aktiva bland annat genom fysisk träning för ryttaren och på mental träning. VÄNSTER: Allan V och Signe efter vinsten i nordiska mästerskapet.

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Statens försvarshistoriska museer ett av alla föremål som finns i samlingarna. Här drar bibliotekarie Klas Kronberg fram en gammal kokvagn.

ARMÉNS FÖRSTA KOKVAGN

”EN ARMÉ MARSCHERAR på sin mage” är ett citat som brukar tillskrivas Napoleon. Att soldater behöver mat och dryck för att fungera i fält är uppenbart för de flesta av oss. Men mat och att föda soldater har genom historien tillhört en av de största logistiska utmaningarna för en armé i fält.

Under indelningsverkets dagar lagade soldaterna sin mat i kokgropar under bar himmel och det inte var ovanligt att sand och löv hamnade i maten. Dessutom innebar det att efter en lång dagsmarsch så behövde man först slå läger, gräva kokgropar, göra upp eld för att sedan tillaga maten. Detta kunde ta flera timmar. I värsta fall fick soldaterna inte ett mål mat i magen förrän framåt midnatt.

För att lösa detta problem konstruerade Carl Gustaf Sjösten, professor vid Svea artilleriregemente, 1804 en fältkokkärra. Kärran var avsedd för ett

kompani, drogs av två hästar och hade en kittel på 120 liter. Man beslöt sig för att testa kokkärran och gjorde en marsch runt Brunnsviken, via Frösunda och Ulriksdal.

ÄRTSOPPA UNDER MARSCH

VID ULRIKSDAL VALDE man med flit en ”elak” skogsstig för att verkligen utmana kokkärran. Med vid marschen var bland annat Gustaf Wilhelm Tibell, grundare av Kungl. Krigsvetenskapsakademien och överste Johan Gustaf Sandels. Vid marschens start tändes eld i ugnarna och under marschen kokades ärtsoppa som sedan förtärdes vid marschens slut. Det enhälliga omdömet var att ärtorna smakade så gott ”att de på ett bättre bord kunde framställas”. Trots det goda betyget blev aldrig kokkärran fastställd och införlivad i den svenska armén.

I slutet av 1800-talet gjordes

några försöksmodeller av ångkokvagnar men det var först 1916 som svenska armén fick sin första kokvagn.

Kokvagn m/1916 är tillverkad i Linköping av Svenska järnvägsverkstäderna. Den består av en föreställare, en kokspis och drogs av hästar. Spisen var vedeldad och har plats för två stora och två små kittlar. Med hjälp av fyra extra kittlar som fick koka i isolerlådor kunde man laga mat för ett helt kompani.

I föreställaren finns ett särskilt isolerat kötttrum där färdigstyckade köttbitar hängdes på krokar. I andra utrymmen förvarades bland annat officerarnas servis, köttkvarnen, stekplåtar och isoleringslådor. På häcken vid kuskbocken lastade man säckar med tvättad potatis och grönsaker samt foder till hästarna. ◀

Text **Klas Kronberg**

SÄRSKILDA OPERATIONSGRUPPEN (SOG) SÖKER OPERATÖRER

Särskilda operationsgruppens primära uppgifter är strid, underrättelseinhämtning och militärt stöd. Att vara operatör vid SOG ställer höga krav på fysik och psyke. Operatörens uppgift är att, när som helst och över hela världen, leverera unika och eftertraktade förmågor. Som operatör vid SOG utgör du spjutspetsen inom specialförbanden.

Läs mer och ansök:

forsvarsmakten.se/specialforbanden

FÖRSVARSMAKTEN

BILDEN

Foto Amanda Gahn/Försvarsmakten

LÄRORIK FLYKT

Nya skolflygplanet SK40 kommer från tyska Grob Aircraft och ersätter SK60 från Saab, som använts sedan 60-talet.

B **Posttidning**
Ej retur

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

VI BEHÖVER FLER OFFICERARE

VI BEHÖVER DIG

Läs mer om de olika officersutbildningarna
och ansök på forsvarsmakten.se/officer

FÖRSVARSMAKTEN